

2020

TÜRK SÖZDİZ YAZILIMI YARDIM DÖKÜMANI

MEHMET BOZUYLA
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
03/01/2020
V 3.4

İÇİNDEKİLER

1. İÇİNDEKİLER	1
2. TÜRK SÖZDİZ YAZILIMI	4
3. ANA GİRİŞ	5
3.1 KAYIT	7
3.2 FONT AYARLARI	8
4. AYRIŞTIRMA	9
4.1 AYRIŞTIRMA SÜRECİ	9
4.2 SATIR NUMARASININ BELİRTİLMESİ	9
4.3 KELİMELERİ VERİTABANINA YAZMA	11
4.4 OTOMATİK SATIR NUMARASI EKLEME	11
4.5 OTOMATİK AYRIŞTIRMA	14
5. DİZİNLEME	17
5.1 BAĞLAM SÖZLÜĞÜ	19
5.2 GRAMATİKSEL DİZİN	22
5.3 SIKIŞTIRILMIŞ GRAMATİKSEL DİZİN	24
5.4 Ek DİZİN	26
5.5 BASİT DİZİN	29
5.6 TAMLAMA DİZİNİ	29
5.7 SIKIŞTIRILMIŞ GRAMATİKSEL DİZİN – FİİL	30
5.8 SIKIŞTIRILMIŞ GRAMATİKSEL DİZİN – ANLAM	31
5.9 BEYİT DİZİN	32
5.10 BİRLEŞİK FİİLLERİN DİZİNLENMESİ	33
5.11 ÖZELLİKLER	34
6. SIKLIK SÖZLÜĞÜ	35
6.1 İSİM/FİİL SIKLIĞI	36
6.2 HARF SIKLIĞI	37
6.3 ÜNLÜ-ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	37
6.4 KALIN-İNCE ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	38
6.5 DÜZ-YUVARLAK ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	38
6.6 GENİŞ - DAR ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	38
6.7 SEDALI-SEDASIZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	39
6.8 HECE İÇİ HARF SIKLIĞI	39
6.9 TERSTEN SIRALI KELİME SIKLIĞI	39
6.10 SÜREKLİ-SÜREKSİZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	40

6.11 KELİME SIKLIĞI	40
6.12 HARF TİP SIKLIĞI	40
6.13 HECE SIKLIĞI	41
6.14 HECE TİP SIKLIĞI	41
6.15 KELİME TİP SIKLIĞI	42
7. AYARLAR	43
7.1 FONT AYARLARI	43
7.2 RENK AYARLARI	45
7.3 VERİTABANI DÜZENLEME	46
7.3.1 Kelime Ekleme	48
7.3.2 Kelime Silme	48
7.3.3 Kelime Düzenleme	48
7.3.4 Arama	49
7.4 SIRALAMA AYARLARI	49
7.5 HARF AYARLARI	51
7.6 DİZİNLEME HATA KONTROL	51
8. YARDIM	52
8.1 İLETİŞİM	53
8.2 KAYIT	54

2. TÜRKSÖZDİZ YAZILIMI

TürkSözDiz yazılımı, kitap sonu indekslerinin daha kolay ve etkin bir şekilde hazırlanması amacıyla oluşturulmuştur.

Yazılım lisanssız kullanıldığında kısıtlı kullanım sağlamaktadır ve sadece 3000 karakter ile çalışmaya izin vermektedir. Kısıtlı kullanımın kaldırılması için kayıt işleminin yapılması gerekmektedir.

TürkSözDiz, Pamukkale Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü ve Pamukkale Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Bölümü ortak çalışması sonucu yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Yazılım, Dr. Mehmet BOZUYLA tarafından geliştirilmiştir. Yazılımın gelişim sürecinde, Pamukkale Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Sezai TOKAT ve Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. M. Vefa NALBANT danışmanlık katkısı sunmuşlardır.

Yazılımın tüm hakları mahfuzdur. İzinsiz kullanılması ve dağıtılması yasaktır.

Yazılım Gereksinimleri

1. [Microsoft. NET Framework 3.5](#)

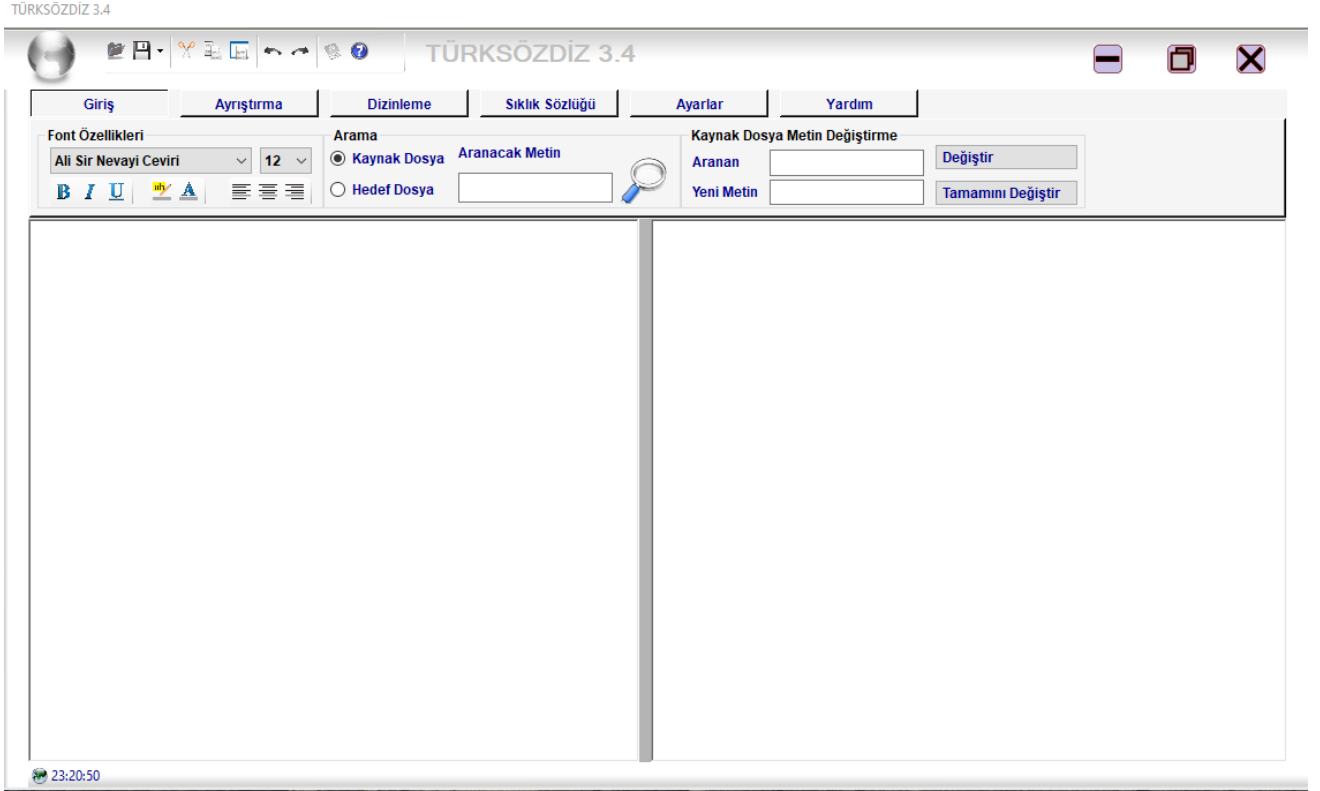
2. **Windows XP** veya üstü Windows sürümleri

3. **Office 2007** veya üstü sürümler

Programın sorunsuz çalışması için yukarıdaki yazılımlar gerekmektedir.

3. ANA GİRİŞ

Program ilk çalıştırıldığında Şekil 1’de gösterilen form ekrana gelmektedir. Bu form, programın ana formudur. Formun sol tarafında çalışma yapılacak metin alanı, sağ tarafında ise sonuçların görüntüleneceği metin alanı görülmektedir. Bu alanların genişliği kullanıcı tarafından kolaylıkla değiştirilebilmektedir.

Şekil 1: Ana giriş formu

Metin içerisinde arama yapmak için **arama** bölümü kullanılmaktadır. Ayrıca metin içerisinde bulunan bir kelimenin teker teker yâda tümünü değiştirmek için **kaynak dosya metin değiştirme** alanı kullanılmaktadır.

Yanda gösterilen düğme yardımıyla dosya kaydetme, yeni belge açma gibi seçeneklerin görüntülendiği menü açılmaktadır.

Hızlı erişim çubuğunda, işlemlerin daha hızlı yapılması için tasarlanmıştır.

Dosyaları kaydetmek için ana menüden veya hızlı erişim çubuğundan gerekli düğme tıkladığında, iki seçenek ortaya çıkmaktadır. **Kaynak Dosya** seçeneği, çalışma yaptığımız alanı bildirirken, **Hedef Dosya** seçeneği, sonuçların alındığı dosyayı gösterir.

Giriş	Ayrıştırma	Dizinleme	Sıklık Sözlüğü	Ayarlar	Yardım
-------	------------	-----------	----------------	---------	--------

Yukarıda görünen seçenekler ise kullanıcının farklı işlemleri yapabileceği çalışma alanlarını göstermektedir.

Giriş: Font ayarlarının yapılabileceği alandır.

Ayrıştırma: Dizin işleminin yapılması için gerekli olan ayrıştırma sürecinin otomatik olarak yapılabildiği çalışma alanıdır.

Dizinleme: Ayrıştırılmış metinlerden dizin hazırlama ve yönetme olanağını sağlayan bölümdür.

Sıklık Sözlüğü: İçerdiği çeşitli sıklık sözlükleri ile kullanıcıya farklı analizler yapmaya olanak sağlayan alandır.

Ayarlar: Veritabanı ve program ayarlarının yapılabildiği bölümdür.

Yardım: Programın yardım bölümüdür.

3.1 Kayıt

Kayıt bölümü programın kayıt işleminin gerçekleştirildiği kısımdır. Programın kayıt işlemini gerçekleştirmek için **Ayarlar** bölümünden simgesi ile gösterilen **kayıt** düğmesine basılmalıdır. Kayıt düğmesine basıldığında Şekil 2'de gösterilen form açılır ve gerekli olan bilgiler gösterilir.

Ad Soyad *

E-Mail *

Program Kodu

Üretici Kodu

TürkSözDiz Yazılımının Üretici Kodunu Almak İçin Buraya Tıklayınız.

Kod talebinde bulunurken bilgisayarınıza bağlı herhangi bir depolama biriminin (flash bellek, hard disk, vs.) bulunmadığından emin olunuz.

mbozuyla.pau.edu.tr turksozdiz@hotmail.com

Şekil 2: Kayıt formu

Dizlenme yazılımı ücretli bir yazılım olduğu için kullanımında üretici kodu gerekmektedir. Üretici kodunu almak için üretici ile irtibata geçilmelidir. Üretici kodu almak için sırası ile yapılması gereken işlemler şunlardır:

- **Ad Soyad** ve **E-Mail** adresi eksiksiz yazılır.
- [TürkSözDiz Yazılımının Üretici Kodunu Almak İçin Buraya Tıklayın](#) bölümüne tıklanarak üretici kodu almak için gerekli şartları barındıran form açılır.
 - Formda ifade edilen şartlar sağlanır.
 - Üreticinin belirttiği mail adresine, **Program Kodu** ve **Lisans ücretinin** yatırıldığı ile ilgili bilgi gönderilir.
 - Üreticiden gelen **Üretici Kodu** gerekli alana değiştirilmeden yazılır.
 - **Tamam** düğmesine basılır.
 - Program tekrar başlatılır.
 - Kayıt işlemi tamamlanmış olur.

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar;

• Kod talebinde bulunurken veya program ile çalışırken bilgisayara bağlı herhangi bir harici bellek bulunmamalıdır.

• Kodlar değiştirilmeden kullanılmalıdır.

• Bilgisayara format atılması durumunda, üretici kodunun tekrardan kullanabilmesi için saklanması gerekmektedir.

• Kodlar herbir bilgisayar için farklıdır.

• Kayıt işlemi tamamlandığında tekrar sormamak üzere (format atılmadığı sürece) lisans kodları bilgisayara kaydedilir.

3.2 Font Ayarları

Font değişiklikleri ana formun giriş bölümü seçilerek yapılmaktadır. Giriş bölümü seçildiğinde yukarıda görülen kontroller yardımıyla gerekli değişiklikler yapılabilmektedir. Bu kontroller ile font türü, yazı boyutu, yazı biçimi, yazı rengi, yazı arka plan rengi ve seçilen yazının sayfadaki konumu, ... değişiklikler yapılabilmektedir.

Font değişiminin etkili olması için metin dosyasında font değişikliğinin yapılacağı bölüm fare ile seçilmeli ve ardından yukarıda bahsedilen kontrollerle gerekli değişiklik yapılmalıdır. Aksi takdirde değişiklikler etkili olmayacaktır.

Font değişikliği yapmanın bir diğer yolu ise fare ile font değişikliği yapılmak istenilen bölümü seçtikten sonra yine farenin sağ tuşuna tıklayıp gelen menüden **Yazı Tipi** seçeneğini seçerek istenilen değişiklik yapılabilmektedir.

4. AYRIŞTIRMA

4.1 Ayrıştırma Süreci

Hazırlanan programda bazı standartlar belirlenmiştir. Ayrıştırma işlemi de bu standartlara göre yapılmaktadır. Bu standartlar şöyle sıralanabilir.

4.2 Satır Numarasının Belirtilmesi

Satır numaraları kelimenin metin içerisindeki konumunu gösterir. Satır numarasında kullanılan "/" karakteri program için ayırt edici özelliktir. Satır numaralarının nasıl verileceği aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

<u>Satır Numarası</u>	<u>Açıklama</u>
12a/4	12. sayfa sayfanın sol yüzü 4. satır
09b/12	9. sayfa sayfanın sağ yüzü 12. satır

a) Çekim Eklerinin Belirtilmesi: Kelimelerin çekim eklerini göstermek için kelimenin köküne göre farklı karakterler kullanılır. İsim soylu kelimelerin çekim eklerini belirtmek için "." karakteri kullanılırken fiil soylu kelimelerin çekim eklerini belirtmek için "-" karakteri kullanılır.

<u>Orjinal</u>	<u>Ayrıştırılmış</u>
Yazlıkta	Yazlık.ta
Geldi	Gel-di
Gözlükte	Gözlük.te

b) Kelime Anlamlarının Belirtilmesi: Kelimelerin anlamlarını göstermek veya sestek kelimeleri birbirinden ayırmak için "(" karakterleri kullanılır.

<u>Ayrıştırma</u>	<u>Açıklama</u>
Ben.i(yüzdeki leke)	Ben kelimesinin anlamının 'yüzdeki leke' olduğunu belirtir.
Ben.de	Ben kelimesinin anlamı otomatik olarak 'Ben' olarak verilir.
Ben.im(Zamir)	Ben kelimesinin anlamının 'Zamir' olduğunu belirtir.

c) Kelimenin Hangi Dile Ait Olduğunun Belirtilmesi: Kelimelerin hangi dile ait olduğunu belirtmek için kullanılan bir standarttır. Dil seçeneğinin eklenmesi için “[]” karakterleri kullanılır. Herhangi bir bilgi verilmezse kelimenin dil özelliği otomatik olarak Türkçe(TR) algılanır.

<u>Orjinal</u>	<u>Ayrıştırılmış</u>
Yaz.ın(mevsim)[TR]	Yaz kelimesinin anlamının “mevsim” dili Türkçe olduğunu belirtir
Mektep.te[AR]	Mektep kelimesinin Arapça olduğunu ifade eder.

d) Tamlamaların Belirtilmesi: Tamlamalar belirtilirken kullanılan “-” karakteri, fiil soylu sözcükleri belirtmek için kullanıldığından bu karakter yerine “_” karakteri kullanılır.

<u>Orjinal</u>	<u>Ayrıştırılmış</u>
Kitab-ı mukaddes	Kitab_1 mukaddes
Kuran-ı Kerim	Kura_1 Kerim

e) Ses Olaylarının Belirtilmesi: Türkçede bulunan bazı ses olayları kelimenin kökünde değişiklikler yapmaktadır. Bu değişiklikler dizin işlemlerinde hataların oluşmasına sebep olacağından bu tür kelimelerde tanıtılması gerekmektedir. Bu tür kelimeleri belirtmek için “{ }” karakterleri kullanılır.

<u>Orjinal</u>	<u>Ayrıştırılmış</u>
Göğsünde	Göğs.ünde{göğüs}
Kitabı	kitab.1{kitap}

f) Birleşik fiillerin gösterilmesi: Birleşik fiillerin sıkıştırılmış dizin alınırken satır içerisinde kendinden önceki kelime ile beraber gösterilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Birleşik fiiller ayrıştırma esnasında “*” kullanılarak belirtilebilir.

<u>Orjinal</u>	<u>Ayrıştırılmış</u>
Kıldı	Namaz *kıl-dı
Turur	*turur

NOT: Yukarda bahsi geçen karakterler program içinde başka amaçla kesinlikle kullanılmamalıdır. Aksi takdirde dizin işleminde ciddi hatalar oluşabilmektedir.

4.3 Kelimeleri Veritabanına Yazma

Ayrıştırma işlemi tamamlandığı zaman kullanıcı isteğine bağlı olarak kelimeler veritabanına bir daha ki ayrıştırmalarda kullanılmak üzere kaydedilebilir. Bu işlemi yapmak için ayrıştırma tamamlandıktan sonra seçeneği seçilmelidir.

Bu işlem yapılırken dikkat edilmesi gereken konu aynı kelimenin farklı dönemlerde farklı şekilde yazılmasıdır. Böyle bir durumda ayrıştırma işlemi hatalı sonuçlar verebilir.

4.4 Otomatik Satır Numarası Ekleme

Satır numaraları kelimelerin metin içerisindeki yerlerini belirlemek amacıyla oluşturulurlar. Genel olarak her bir satır numarası, satırın bulunduğu yaprak, sayfa ve satır numarasını içerir. Satır numaraları belli standartlara göre verilir. Satır numarası hazırlanırken “/” karakterinin satır numarasının içerisinde bulunması gerekmektedir. Bu karakter satır numarası için ayırt edici özelliktir. Aşağıdaki tabloda satır numarasının hazırlanması örneklerle açıklanmıştır.

<u>Orjinal</u>	<u>Açıklama</u>
001a/01	1. yaprak, yaprağın sol yüzü, 1. satır
045b/09	45. yaprak, yaprağın sağ yüzü, 9. satır
046/23	46. yaprak 23. satır (yüz(sayfa) yok)

Satır numaraları el ile teker teker verilebilirken otomatik olarak ta eklenebilir. Mevcut yazılımlarda bulunmayan bu özellik ile kullanıcılar satır numarası eklemek gibi sıkıcı bir işten kurtarılmışlardır.

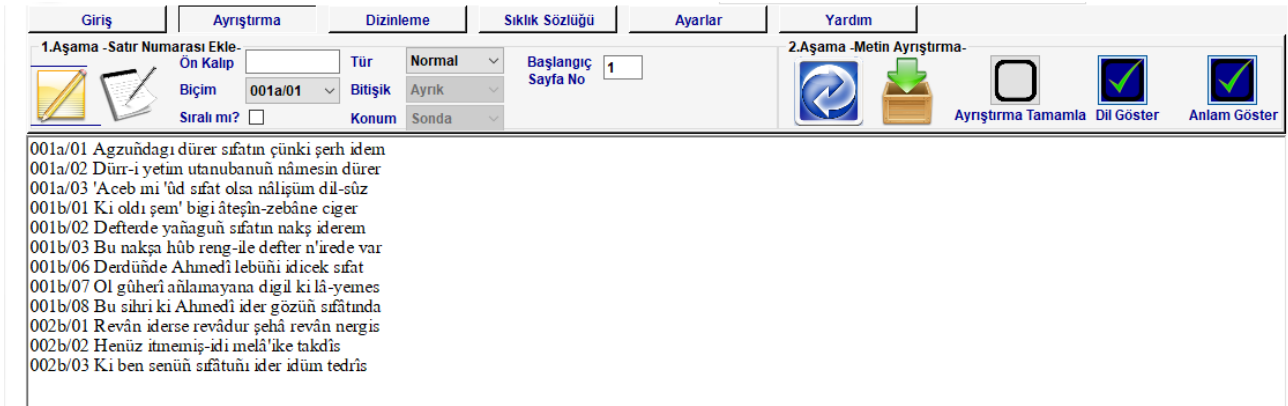
Satır numarasının otomatik eklemesi basit birkaç adım ile gerçekleştirilebilir. Yazılımda sayfa sonunun ve boş satırların belirtilmesi gerekmektedir. Sayfa sonunu belirtmek için “#” karakteri kullanılmaktadır. Ayrıca boş satırları ifade etmek için ise satırın boş bırakılması yeterlidir. Böylelikle uzun ve sıkıcı bir süreç olan satır ekleme işlemi basit birkaç adım ile gerçekleştirilebilmektedir.

Satır numarası eklemek için öncelikle **satır numarası biçimi** ve **başlangıç sayfa numarası** belirlenmelidir. Aşağıda görüldüğü gibi boş satırlar satır numarasının olmadığı satırları gösterirken # işareti sayfa sonunu göstermektedir. **Satır numarası ön kalıbı**, satır numarası önüne kitap adı gibi bir ekleme yapılmak istenildiğinde kullanılmaktadır. Son olarak **beyit sıralama**, beyit çalışan araştırmacılar için hazırlanmıştır. Bu seçenek ile sayfa numaraları herbir # işareti ile değişirken satır numaraları sıfırlanmadan sürekli artan formda devam ettirilmektedir. Örnek uygulama Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3: Otomatik satır numarası ekleme

Metin belirtilen biçimde hazırlandıktan sonra **Satır numarası ekle** düğmesine basıldığında Şekil 4'te görüldüğü gibi otomatik olarak satır numaraları eklenmiş olur. Satır numaralarının otomatik olarak silinmesi için **satır numarası sil** düğmesine basılmalıdır.

Şekil 4: Otomatik satır numarası ekleme sonucu

Sıralı mı? seçeneği işaretlendiğinde ortaya çıkan sonuç Şekil 5'te gösterilen şekil gibi olacaktır.

Şekil 5: Sıralı mı? seçeneği seçildiğinde ortaya çıkan sonuç

Tür seçeneğinde beyit seçeneği seçildiğinde beyit çalışmaları için özel satır numarası ekleme işlemi yapılabilmektedir. Beyit numarasının konumu ve beyitin birleşik veya ayrık olması ilgili kontrol elemanları ile girilebilir. Şekil 6'da beyit sıralama yapılmak istenildiğinde Şekil 7'de ve Şekil 8'de ilgili seçeneklere göre alınan sonuçlar gösterilmiştir. Son olarak seçeneği ile beyitler veritabanına kaydedilebilmektedir.

Şekil 6: Beyit sıralama

Giriş	Ayrıştırma	Dizinleme	Sıklık Sözlüğü	Ayarlar	Yardım
1.Aşama -Satr Numarası Ekle-		Tür		Başlangıç Sayfa No	
On Kalıp		Beyit		1	
Biçim		Bitişik			
001a/01		Ayrık			
Sıralı mı? ☒		Konum		Sonda	
<p>Agzuñdağı dürer sıfatın çünki şerh idem Dür-i yetim utanubanuñ nâmesin dürer 001a/01 'Aceb mi 'üd sıfat olsa nâlişüm dil-süz Ki oldı şem' bigi âteşin-zebâne ciger 001a/02 Defterde yañaguñ sıfatın nakş iderem Bu nakşa hüb reng-ile defter n'irede var 001a/03 Derdünde Ahmedî lebüñi idicek sıfat Ol güheri añlamayana digil ki lâ-yemes 001a/04 Bu sihri ki Ahmedî ider gözün sıfatında Revân iderse revâdur şehâ revân nergis 001a/05 Henüz itmemiş-idi melâ'ike takdîs Ki ben senüñ sıfatıñı ider idüm tedris 001a/06</p>					

Şekil 7: Beyitin ayrıık beyit numarasının sonda olması

Giriş	Ayrıştırma	Dizinleme	Sıklık Sözlüğü	Ayarlar	Yardım
1.Aşama -Satr Numarası Ekle-		Tür		Başlangıç Sayfa No	
On Kalıp		Beyit		1	
Biçim		Bitişik			
001a/01		Birleşik			
Sıralı mı? ☒		Konum		Başta	
<p>001a/01 Agzuñdağı dürer sıfatın çünki şerh idem / Dür-i yetim utanubanuñ nâmesin 001a/02 'Aceb mi 'üd sıfat olsa nâlişüm dil-süz / Ki oldı şem' bigi âteşin-zebâne 001a/03 Defterde yañaguñ sıfatın nakş iderem / Bu nakşa hüb reng-ile defter n'irede 001a/04 Derdünde Ahmedî lebüñi idicek sıfat / Ol güheri añlamayana digil ki 001a/05 Bu sihri ki Ahmedî ider gözün sıfatında / Revân iderse revâdur şehâ revân 001a/06 Henüz itmemiş-idi melâ'ike takdîs / Ki ben senüñ sıfatıñı ider idüm</p>					

Şekil 8: Beyitin birleşik beyit numarasının başta olması

4.5 Otomatik Ayrıştırma

Ayrıştırma işlemi form üzerinde **Ayrıştırma** bölümünün seçilmesi ile yapılabilmektedir. Ayrıştırma bölümü seçildiğinde Şekil 9'da görülen form oluşur. Bu form çalışmanın yapılacağı metin alanını içerir. Hızlı seçim menüsünden çalışmanın yapılacağı metin dosyası alınabilir. seçeneği otomatik ayrıştırmayı yapmayı sağlayan düğmedir. Ayrıştırma işlemi yapılırken öncelikle metin içinde bulunan kelimeler veritabanında ki mevcut kelimeler yardımıyla otomatik olarak ayrıştırılır. Eğer kelimeler veritabanında yoksa her bir kelimededen bir adet olmak üzere ayrıştırılması gereken kelimeler farklı bir renkte(pembe) ifade edilir. Eğer ayrıştırma tamamlandığı halde renkli olan kelimeler tamamen bitmedi ise **Ayrıştırmayı Tamamladım** seçeneği işaretlenip **Yenile** düğmesine basılır. Böylelikle ayrıştırma işlemi tamamlanmış olur.

Şekil 9: Ayrıştırma formu

Belirttiğimiz adımları bir örnek üzerinde gösterelim:

1. Metin alanına çalışma yapılacak metnin girilmesi

Şekil 10: Metnin girilmesi

2. Ayrıştırılması önerilen kelimeleri belirlemek için Yenile seçeneğine basılması

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

1.Aşama - Satır Numarası Ekle- Başlangıç Sayfa Numarası 1 Satır Numarası Ön Kalıbı Satır Numarası Biçimi 001a/01 Beyit Sıralama

2.Aşama -Metin Ayırıştırma- Ayırıştırma Tamamla Dil Göster Anlam Göster

insan.ın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gayesi Hâlık-ı Kâinatı tanımak ve O.na iman edip ibadet etmektir

3. Ayrıştırılması gereken kırmızı renkli kelimelerin belirtilen kurallara göre ayrıştırılması

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

1.Aşama - Satır Numarası Ekle- Başlangıç Sayfa Numarası 1 Satır Numarası Ön Kalıbı Satır Numarası Biçimi 001a/01 Beyit Sıralama

2.Aşama -Metin Ayırıştırma- Ayırıştırma Tamamla Dil Göster Anlam Göster

insan.ın bu dünya.ya gönder- ilmesinin hikmet.i ve gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et} ibadet et-mektir

4. Tekrar Yenile seçeneğine basılması

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

1.Aşama - Satır Numarası Ekle- Başlangıç Sayfa Numarası 1 Satır Numarası Ön Kalıbı Satır Numarası Biçimi 001a/01 Beyit Sıralama

2.Aşama -Metin Ayırıştırma- Ayırıştırma Tamamla Dil Göster Anlam Göster

insan.ın bu dünya.ya gönder- ilmesinin hikmet.i ve gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et} ibadet et-mektir

5. Ayrıştırma tamamlandı ise kök halinde bulunan kelimelerin ayrıştırılmasının da yapılması için **Ayrıştırmayı Bitir** seçeneğinin işaretlenerek Yenile seçeneğine basılması

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

1.Aşama - Satır Numarası Ekle- Başlangıç Sayfa Numarası 1 Satır Numarası Ön Kalıbı Satır Numarası Biçimi 001a/01 Beyit Sıralama

2.Aşama -Metin Ayırıştırma- Ayırıştırma Tamamla Dil Göster Anlam Göster

insan.ın bu dünya.ya gönder- ilmesinin hikmet.i ve gaye.si Hâlık Kâinat.ı tanı-mak O.na iman ed-ip {et} ibadet et-mektir

6. Böylelikle ayrıştırma işlemi tamamlanır. Otomatik ayrıştırılan kelimeler yeşil renk ile boyanır. Ayrıştırılan metin hızlı seçim menüsünde bulunan **kaydet** seçeneği ile metin dosyası olarak kaydedilir. Ayrıca veriler seçeneği ile kelimeler veritabanına kaydedilebilir.

5. DİZİNLEME

Dizinleme ayrıştırma işlemi tamamlanan metinler üzerinde yapılır. Çeşitli formatlarda hazırlanabilen dizinlerin amacı; metindeki kelimelerin yerlerinin belirlenmesidir.

Dizinleme bölümü işaretlendiğinde gösterilen Şekil 11’de ki form görüntülenir. Bu formda görünen elemanlar, dizin hazırlama işlemi kolay ve etkin bir şekilde yapmamıza sağlar.

Şekil 11: Dizinleme formu

Dil Gösterimi: Bu seçenek işaretlendiğinde, madde başı olarak isimlendirdiğimiz kelimelerin hangi dile ait olduğunu madde başının yanında gösterir.

Kelime Sayısı: Bu seçenek işaretlendiğinde, madde başının yanına ilgili madde başından metin içinde kaç adet geçtiğini gösterir.

Toplam Kelime İstatistiği: Bu seçenek işaretlendiğinde, metin sonunda toplam kelime sayısı, dizinin hazırlanması esnasında geçen zaman ve toplam madde başı sayısını gösterir.

Birleşik Fiilleri Göster: Bu seçenek işaretlendiğinde, “bol-, kıl-, ir- , vb” gibi birleşik fiillerin satır içerisinde kendinden önceki kelime ile beraber gösterilmesini sağlar.

Gösterim Seçenekleri: Hazırlanacak dizinin formatını belirler.

1. Dizin hazırlamak için yukarıda açıklanan özellikler isteğe bağlı olarak işaretlenir ve gösterim seçenekleri belirlendikten sonra *göster* düğmesine basılarak dizin işlemi başlatılır.

2. Dizin hazırlama işlemi başlatıldıktan sonra ortaya çıkan düğmelerle dizin işlemi duraklatılabilir, devam ettirilebilir veya sonlandırılabilir.

TürkSözDiz ile dizin hazırlanırken, ayrıştırılmış metnin doğruluğu analiz edilir. Eğer metin alanında hata varsa hatanın olduğu satır numarası farklı bir arka plan rengi(**pembe**) ile gösterilir. Dikkat edilmesi gereken durumlar şu şekilde sıralanabilir.

- **Program içerisinde kullanılan “() - . [] _ { }” gibi karakterler kullanılmamalıdır.**
- **Ayrıştırma esnasında ayrıştırma kurallarına uyulmalıdır. Bu kurallar ayrıştırma bölümünde özetlenmiştir.**
- **Satır numarası uygun formatta yazılmalıdır.**

Dizin hazırlanırken madde başının ilk harfi ve çekim ekleri konularak hazırlanır. Madde başı fiil soylu bir kelime ise “-” karakteri isim soylu bir kelime ise “+” karakteri kullanılır.

duvar.da	d.+da
gel-iyordu	g.-iyordu
Kitab_1	K.-1

Örnek Dizin:

Metin

001a/01 Vay al duvak.ımın sahip.i

001b/01 Vay alın.ımın baş.ımın umut.u

001a/02 Vay şah yiğit.im şahbaz yiğit.im

001b/02 Doy-uncaya dek yüz.üne(uzuv) bak-amadığım

Sonuç

al-1- [Tr]

Vay a. duvakımın sahibi 001a/01

alın-1- [Tr]

Vay a.+ımın başımın umutu 001b/01

bak --1- [Tr]

Doyuncaya dek yüzüne b.-amadığım 001b/02

baş-1- [Tr]

Vay alınımın b.+ımın umutu 001b/01

dek-1- [Tr]

Doyuncaya d. yüzüne bakamadığım 001b/02
Doy --1- [Tr]
D.-uncaya dek yüzüne bakamadığım 001b/02
duvak-1- [Tr]
Vay al d.+ımın sahibi 001a/01
sahip-1- [Tr]
Vay al duvakımın s.+i 001a/01
şah-1- [Tr]
Vay ş. yiğitim şahbaz yiğitim 001a/02
şahbaz-1- [Tr]
Vay şah yiğitim ş. yiğitim 001a/02
umut-1- [Tr]
Vay alınımın başımın u.+u 001b/01
Vay-3- [Tr]
V. al duvakımın sahibi 001a/01 , 001a/02 , 001b/01
yiğit-2- [Tr]
Vay şah y.+im şahbaz y.+im 001a/02
yüz : uzuv-1- [Tr]
Doyuncaya dek y.+üne bakamadığım 001b/02

Şimdi gösterim seçeneklerinde sunulan dizinleme seçenekleri sırası ile tanıtılacaktır.

5.1 Bağlam Sözlüğü

Bağlam sözlüğünün özellikleri;

- Satırlar oluşturulurken madde başlarının geçtiği bütün satırlar madde başının altına yazılır.
- Satırların sıralaması madde başının aldığı çekim eklerinin alfabetik sıralanışıdır.
- Aynı satırda madde başı birden fazla geçiyorsa ilgili satır sadece bir sefer yazılır.
- Örnek form Şekil 12’da verilmiştir.

Giriş Ayrıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

GÖSTERİM SEÇENEKLERİ

BAĞLAM SÖZLÜĞÜ

ÖZELLİKLER

Birleşik Filleri Göster Kelime Sayısı Göster Kelime İstatistiği Dil Göster Aranan Kelime Dizini

001a/01 insan.ın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti.[AR] ve
001a/02 gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et}[AR] ibadet et-
mektedir

bu -1- [Tr]
insanın b. dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve 001a/01

dünya -1- [Tr]
insanın bu d.+ ya gönderilmesinin hikmeti ve 001a/01

et -2- [AR]
gayesi Hâlıkı Kâinatı tanımak ve Ona iman e.- ip ibadet etmektedir 001a/02
gayesi Hâlıkı Kâinatı tanımak ve Ona iman edip ibadet e.- mektir 001a/02

gaye -1- [Tr]
g.+ si Hâlıkı Kâinatı tanımak ve Ona iman edip ibadet etmektedir 001a/02

gönder -1- [Tr]
insanın bu dünyaya g.- ilmesinin hikmeti ve 001a/01

Hâlık -1- [Tr]
gayesi H.+ ı Kâinatı tanımak ve Ona iman edip ibadet etmektedir 001a/02

hikmet -1- [AR]
insanın bu dünyaya gönderilmesinin h.+ i ve 001a/01

ibadet -1- [Tr]
gayesi Hâlıkı Kâinatı tanımak ve Ona iman edip i. etmektedir 001a/02

iman -1- [Tr]
gayesi Hâlıkı Kâinatı tanımak ve Ona i. edip ibadet etmektedir 001a/02

Toplam Süre : 0 sa. 0 dk. 0 sn. Toplam Madde Baş Sayısı : 14 09:18:50 Toplam Kelime Sayısı : 16

Şekil 12: Bağlam sözlüğü

Örnek Dizin:

Metin

001a/01 Vay al duvak.ımın sahip.i

001b/01 Vay alın.ımın baş.ımın umut.u

001a/02 Vay şah yiğit.im şahbaz yiğit.im

001b/02 Doy-uncaya dek yüz.üne(uzuv) bak-amadığım

Sonuç

al-1- [Tr]

Vay a. duvakımın sahibi 001a/01

alın-1- [Tr]

Vay a.+ımın başımın umutu 001b/01

bak --1- [Tr]

Doyuncaya dek yüzüne b.-amadığım 001b/02

baş-1- [Tr]

Vay alınımın b.+ımın umutu 001b/01

dek-1- [Tr]

Doyuncaya d. yüzüne bakamadığım 001b/02

Doy --1- [Tr]

D.-uncaya dek yüzüne bakamadığım 001b/02

duvak-1- [Tr]

Vay al d.+ımın sahibi 001a/01

sahip-1- [Tr]

Vay al duvakımın s.+i 001a/01

şah-1- [Tr]

Vay ş. yiğitim şahbaz yiğitim 001a/02

şahbaz-1- [Tr]

Vay şah yiğitim ş. yiğitim 001a/02

umut-1- [Tr]

Vay alınımın başımın u.+u 001b/01

Vay-3- [Tr]

V. al duvakımın sahibi 001a/01

V. şah yiğitim şahbaz yiğitim 001a/02

V. alınımın başımın umutu 001b/01

yiğit-2- [Tr]

Vay şah y.+im şahbaz y.+im 001a/02

yüz : uzuv-1- [Tr]

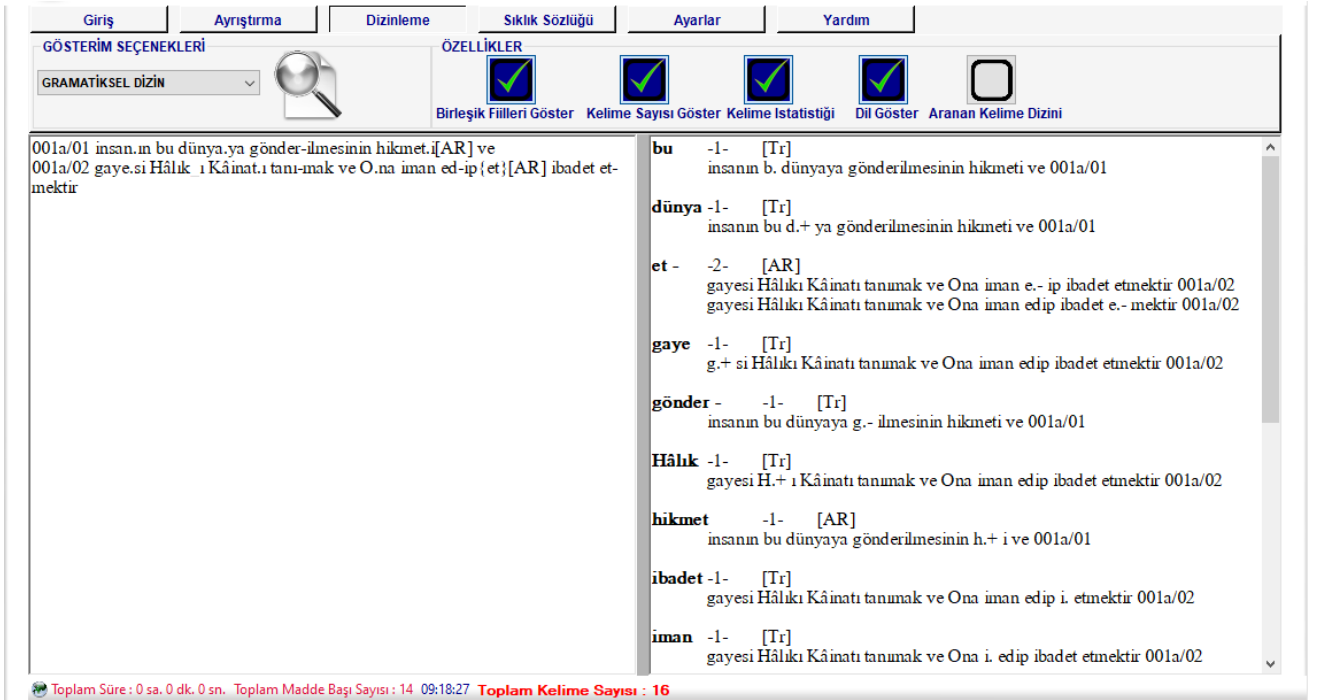
Doyuncaya dek y.+üne bakamadığım 001b/02

5.2 Gramatikselsel Dizin

Gramatikselsel dizin ayrıştırılmış metinlerin dizinlenmesini sağlar. Bu dizin formatında madde başları geçtikleri satırlarla beraber sıralanır. Sıralama işlemi aldıkları çekim eklerinin alfabetik sıralamasına göre hazırlanır. Bu dizin formatının özellikleri;

- Madde başları geçtikleri satırla beraber verilir.
- Madde başı farklı yerlerde aynı çekim ekini almışsa
- Madde başının geçtiği ilk satır ekrana yazılır.
- Diğer satırlar sadece satır numaraları ile ilgili satırın yanına eklenerek yazılır.
- Sıralama çekim eklerinin alfabetik sıralanışına göre yapılır. İlgili form Şekil 13'de

verilmiştir.

Şekil 13: Gramatikselsel dizin

Örnek Dizin:

Metin

001a/01 Vay al duvak.ımın sahip.i

001b/01 Vay alın.ımın baş.ımın umut.u

001a/02 Vay şah yiğit.im şahbaz yiğit.im

001b/02 Doy-uncaya dek yüz.üne(uzuv) bak-amadığım

Sonuç

al-1- [Tr]

Vay a. duvakımın sahibi 001a/01

alın-1- [Tr]

Vay a.+ımın başımın umutu 001b/01

bak --1- [Tr]

Doyuncaya dek yüzüne b.-amadığım 001b/02

baş-1- [Tr]

Vay alınımın b.+ımın umutu 001b/01

dek-1- [Tr]

Doyuncaya d. yüzüne bakamadığım 001b/02

Doy --1- [Tr]

D.-uncaya dek yüzüne bakamadığım 001b/02

duvak-1- [Tr]

Vay al d.+ımın sahibi 001a/01

sahip-1- [Tr]

Vay al duvakımın s.+i 001a/01

şah-1- [Tr]

Vay ş. yiğitim şahbaz yiğitim 001a/02

şahbaz-1- [Tr]

Vay şah yiğitim ş. yiğitim 001a/02

umut-1- [Tr]

Vay alınımın başımın u.+u 001b/01

Vay-3- [Tr]

V. al duvakımın sahibi 001a/01 , 001a/02 , 001b/01

yiğit-2- [Tr]

Vay şah y.+im şahbaz y.+im 001a/02

yüz : uzuv-1- [Tr]

Doyuncaya dek y.+üne bakamadığım 001b/02

5.3 Sıkıştırılmış Gramatikselsel Dizin

Sıkıştırılmış gramatikselsel dizinin özellikleri;

- Satırlar sadece madde başlarından oluşur.
- Satırlar çekim eklerinin alfabetik sıralanışına göre hazırlanır.
- Aynı kelimeler sadece satır numaraları eklenerek tek satırda yazılır.
- Terkipler yazılırken kelime değil terkinin tamamı yazılır.
- Birleşik fiiller isteğe bağlı olarak kendinden önceki kelimelerle beraber gösterilebilir.

İlgili form Şekil 14’te verilmiştir.

Şekil 14: Sıkıştırılmış gramatikselsel dizin

Örnek Dizin:

Metin

001a/01 Vay al duvak.ımın sahip.i

001b/01 Vay alın.ımın baş.ımın umut.u

001a/02 Vay şah yiğit.im şahbaz yiğit.im

001b/02 Doy-uncaya dek yüz.üne(uzuv) bak-amadığım

Sonuç

al-1- [Tr]

a. 001a/01
alın-1- [Tr]
a.+ımın 001b/01
bak --1- [Tr]
b.-amadığım 001b/02
baş-1- [Tr]
b.+ımın 001b/01
dek-1- [Tr]
d. 001b/02
Doy --1- [Tr]
D.-uncaya 001b/02
duvak-1- [Tr]
d.+ımın 001a/01
sahip-1- [Tr]
s.+i 001a/01
şah-1- [Tr]
ş. 001a/02
şahbaz-1- [Tr]
ş. 001a/02
umut-1- [Tr]
u.+u 001b/01
Vay-3- [Tr]
V. 001a/01, 001a/02, 001b/01
yiğit-2- [Tr]
y.+im 001a/02
yüz : uzuv-1- [Tr]
y.+üne 001b/02

5.4 Ek Dizin

Metinde bulunan kelime eklerinin dizinlemesi amacıyla hazırlanmıştır. Diğer dizin türlerinden farklı olarak kelimelerde bulunan bütün ekler madde başı olarak alınır ve ekin geçtiği kelime, madde başı altında önceden ifade edilen satır hazırlama formatına göre verilir.

Dizin hazırlanırken ekleri ayırmak için “- veya .” karakteri kullanılır. “.” karakteri isim soylu kelimelere gelen ekleri belirtmek için kullanılırken “-” karakteri fiil soylu kelimelere gelen ekleri belirtmek için kullanılır. Aşağıdaki tabloda ek dizin hazırlamak için ayrıştırma esnasında kullanılan notasyon ile ilgili örnek ve açıklamalar bulunmaktadır.

Gel-iyor-du	Kelimenin kökü gel-, ekler -iyor , -du
Araba.sı.n.da	Kelimenin kökü araba, ekler -sı, -n, -da
Göz.lem.le-di	Kelimenin kökü göz, ekler +lem, +le, -di

Ayrıştırma işlemi tamamlanan metinler ekler madde başı olmak üzere alfabetik olarak sıralanır. Satırlar ise sadece ekin bulunduğu kelime ve kelimenin geçtiği satır numarasında oluşur.

İsteğe göre sesteş olan ekler “()” karakterleri kullanılarak ayrı madde başlarında görüntülenebilir. Eklere anlam verilirken parantez içerisinde ve eke bitişik verilmelidir.

Örnek: ben.i(isim).de(edat)

Karakter göster seçeneği, isteğe bağlı olarak dizinde tüm eklerin -,+ şeklinde işaretlenmesini sağlar. Şekil 15’de karakteri göster seçeneği seçildiğinde ortaya çıkan sonuç gösterilmiş ve Şekil 16’te seçilmedi durumda ortaya çıkan sonuç verilmiştir.

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

GÖSTERİM SEÇENEKLERİ

EK DİZİN

ÖZELLİKLER

Karakterleri Göster Kelime Sayısı Göster Kelime İstatistiği Dil Göster Aranan Kelime Dizini

001a/01 insan.ın bu dünya.ya(çekim) gönder-il.me.s.i.nin hikmet.i.[AR] ve
001a/02 gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et} [AR] ibadet et-
mek.tir

+1 - 1 -
kâinat+1 001a/02
+in - 1 -
insan+in 001a/01
+i - 2 -
gönder-il+me+s+i+nin 001a/01
hikmet+i 001a/01
-il - 1 -
gönder-il+me+s+i+nin 001a/01
-ip - 1 -
ed-ip 001a/02
-mak - 1 -
tanı-mak 001a/02
+me - 1 -
gönder-il+me+s+i+nin 001a/01
-mek - 1 -
et-mek+tir 001a/02
+na - 1 -
o+na 001a/02
+nin - 1 -
gönder-il+me+s+i+nin 001a/01
+s - 1 -
gönder-il+me+s+i+nin 001a/01
+si - 1 -
gaye+si 001a/02
+tir - 1 -
et-mek+tir 001a/02

Toplam Süre : 0 sa. 0 dk. 0 sn. Toplam Madde Başı Sayısı : 14 10:43:22 Toplam Ek Sayısı : 15

Şekil 15: Ek dizin karakter gösterimli

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

GÖSTERİM SEÇENEKLERİ

EK DİZİN

ÖZELLİKLER

Karakterleri Göster Kelime Sayısı Göster Kelime İstatistiği Dil Göster Aranan Kelime Dizini

001a/01 insan.ın bu dünya.ya(çekim) gönder-il.me.s.i.nin hikmet.i.[AR] ve
001a/02 gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et} [AR] ibadet et-
mek.tir

+1 - 1 -
kâinatı 001a/02
+in - 1 -
insanın 001a/01
+i - 2 -
gönderilmesinin 001a/01
hikmeti 001a/01
-il - 1 -
gönderilmesinin 001a/01
-ip - 1 -
edip 001a/02
-mak - 1 -
tanımak 001a/02
+me - 1 -
gönderilmesinin 001a/01
-mek - 1 -
etmektir 001a/02
+na - 1 -
ona 001a/02
+nin - 1 -
gönderilmesinin 001a/01
+s - 1 -
gönderilmesinin 001a/01
+si - 1 -
gayesi 001a/02
+tir - 1 -
etmektir 001a/02

Toplam Süre : 0 sa. 0 dk. 0 sn. Toplam Madde Başı Sayısı : 14 10:43:57 Toplam Ek Sayısı : 15

Şekil 16: Ek dizin karakter gizli

Örnek Dizin:

Metin

001a/01 Vay al duvak.ımın sahip.i

001b/01 Vay alın.ımın baş.ımın umut.u

001a/02 Vay şah yiğit.im şahbaz yiğit.im

001b/02 Doy-uncaya dek yüz.üne(uzuv).de bak-amadığım

Sonuç

-amadığım- 1 -

bak-**amadığım** 001b/02

+de- 1 -

yüz+üne+**de** 001b/02

+ımın- 3 -

alın+**ımın** 001b/01

baş+**ımın** 001b/01

duvak+**ımın** 001a/01

+i- 1 -

sahip+**i** 001a/01

+im- 2 -

yiğit+**im** 001a/02

+u- 1 -

umut+**u** 001b/01

-uncaya- 1 -

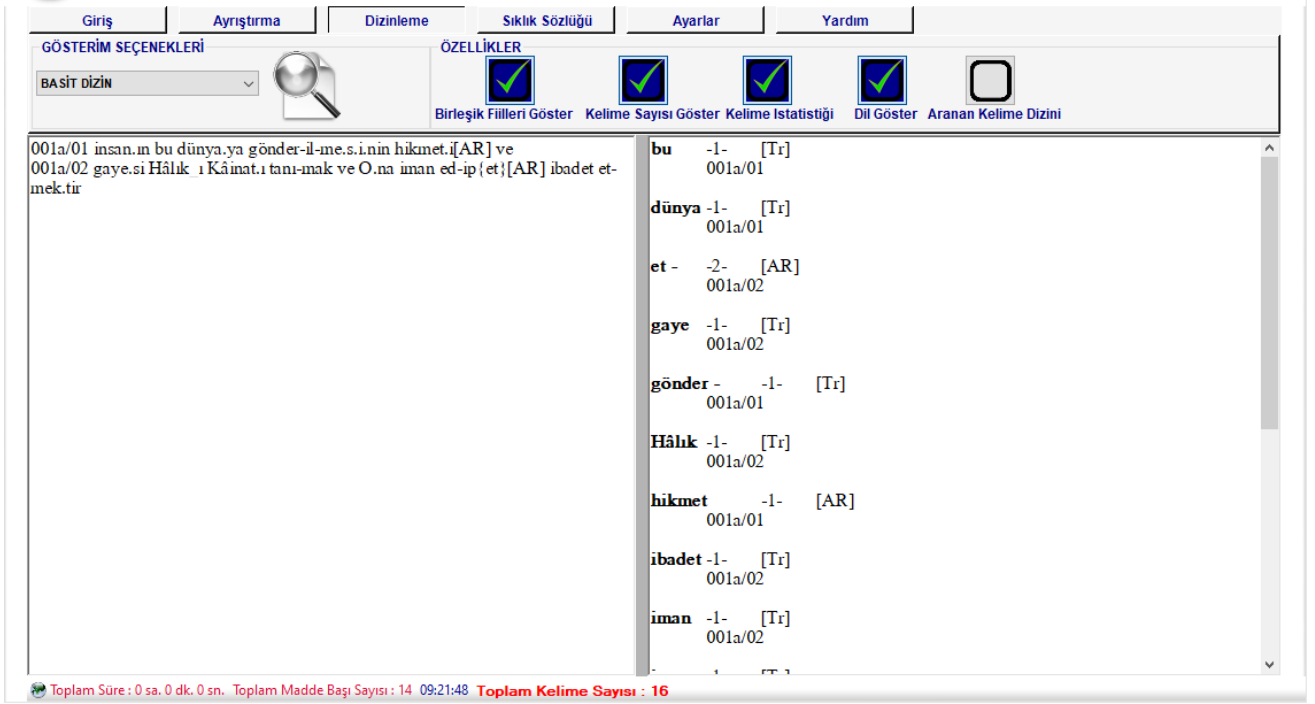
doy-**uncaya** 001b/02

+üne : uzuv- 1 -

yüz+üne+de 001b/02

5.5 Basit Dizin

Bu dizin türünde sadece metinde geçen kelimelerin hangi satır numarasında geçtiği verilmektedir. Tüm kelimeler alfabetik olarak verilmekte ve isteğe bağlı olarak kelime istatistiği sunulmaktadır. Örnek uygulama Şekil 17’te verilmiştir.

The screenshot shows a software interface with a menu bar (Giriş, Ayrıştırma, Dizinleme, Sıklık Sözlüğü, Ayarlar, Yardım) and a toolbar (GÖSTERİM SEÇENEKLERİ, BASİT DİZİN, search icon, ÖZELLİKLER, Birleşik Filleri Göster, Kelime Sayısı Göster, Kelime İstatistiği, Dil Göster, Aranan Kelime Dizini). The main area displays a text document on the left and a list of words on the right. The text document contains the following text: "001a/01 insan.ın bu dünya.ya gönder-il-me.s.i.nin hikmet.i.[AR] ve 001a/02 gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak ve O.na iman ed-ip {et;[AR] ibadet et-mek.tir". The list of words on the right is as follows:

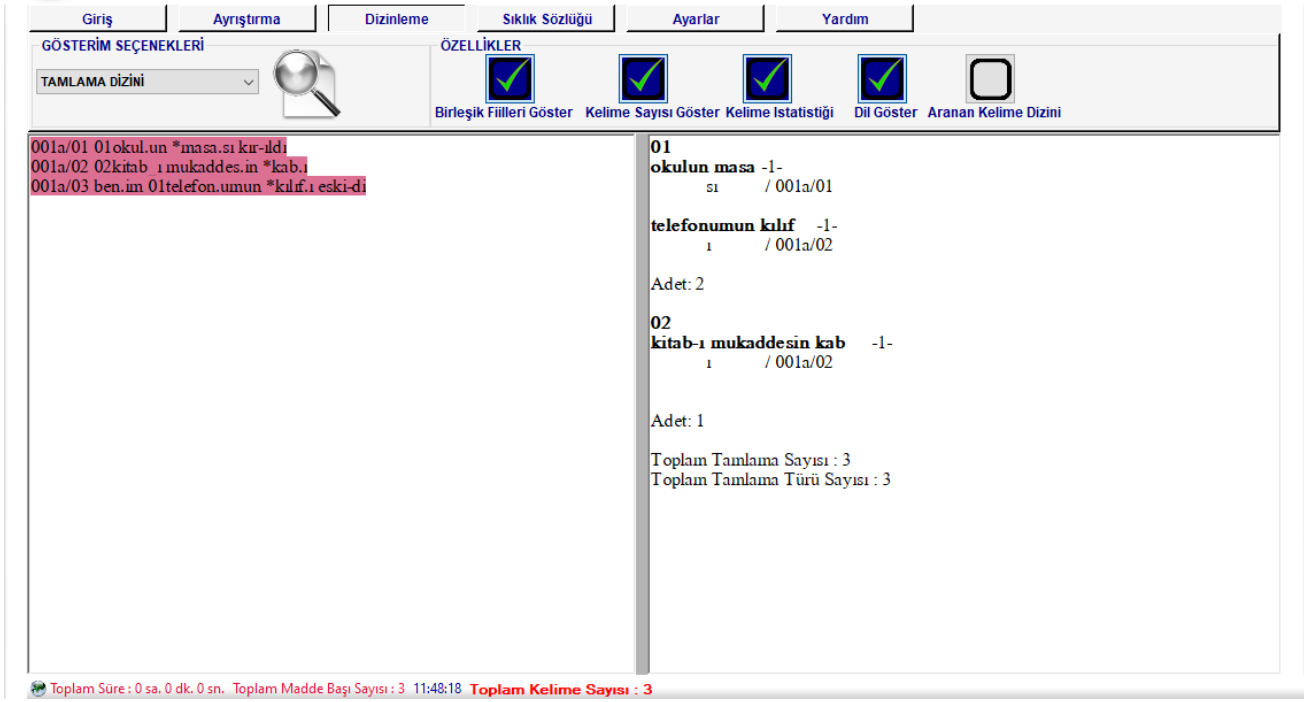
Word	Frequency	Language
bu	-1-	[Tr]
001a/01		
dünya	-1-	[Tr]
001a/01		
et	-2-	[AR]
001a/02		
gaye	-1-	[Tr]
001a/02		
gönder	-1-	[Tr]
001a/01		
Hâlık	-1-	[Tr]
001a/02		
hikmet	-1-	[AR]
001a/01		
ibadet	-1-	[Tr]
001a/02		
iman	-1-	[Tr]
001a/02		

At the bottom, the status bar shows: "Toplam Süre : 0 sa. 0 dk. 0 sn. Toplam Madde Başı Sayısı : 14 09:21:48 Toplam Kelime Sayısı : 16".

Şekil 17: Basit dizin

5.6 Tamlama Dizini

Metinlerde geçen kelime gruplarının ayrı bir şekilde dizinlenmesi gerektiğinde kullanılabilir dizin türüdür. Tamlamalar veya terkipler bu dizin türünde listelenmektedir. Tamlama dizini kullanılırken her bir tamlamanın türü; tamlamanın başına eklenen sayılarla temsil edilir. Her bir tür için farklı bir sayı kullanılmalıdır. Örneğin; isim tamlaması, 01; sıfat tamlaması, 02; zarf tamlaması, 03; ... ; şeklinde kodlanmalıdır. Tamlama dizini elde edildikten sonra ilgili kodlar manuel olarak asıllarına dönüştürülebilir. Örnek uygulama Şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18: Tamlama dizini

5.7 Sıkıştırılmış Gramatiksel Dizin – Fiil

Bu dizin türünde sıkıştırılmış gramatiksel dizin esas alınmıştır. Fakat bu dizinde bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar şunlardır;

- Kelime sayısı madde başının yanında değilde kelime grubunun altında [=x] şeklinde verilmektedir.
- Ses olayı gerçekleşen fiiller satır içerisinde verilmektedir.

Bu dizin türü ile ilgili örnek Şekil 19'da gösterilmiştir.

Giriş Ayırıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

GÖSTERİM SEÇENEKLERİ

S. GRAMATİKSEL DİZİN-FİİL

ÖZELLİKLER

Birleşik Filleri Göster Kelime Sayısı Göster Kelime İstatistiği Dil Göster Aranan Kelime Dizini

001a/01 insan.ın bu dünya.ya(arz) gönder-il-me.s.i.nin hikmet.[AR] ve
001a/02 gaye.si Hâlık ı Kâinat.ı tanı-mak dünya.da *ol-mak ve O.na iman ed-ip
{et:[AR](yapmak) ibadet et-mek.tir

bu [Tr]
b. 001a/01
[=1]

dünya : arz [Tr]
d.+ ya 001a/01
[=1]

dünya [Tr]
d.+ da ol 001a/02
[=1]

et - : yapmak [AR]
e.- ip (edip) 001a/02
[=1]

et - [Tr]
e.- mektir 001a/02
[=1]

gaye [Tr]
g.+ si 001a/02
[=1]

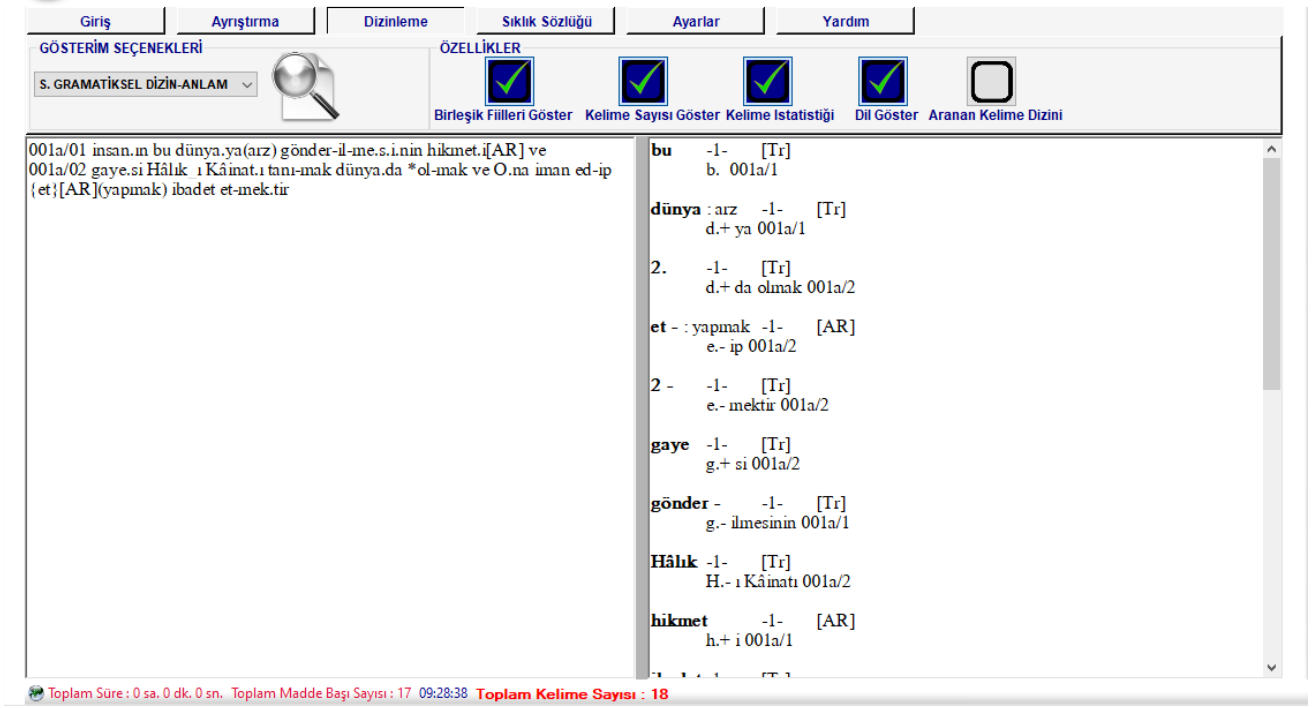
gönder - [Tr]
g.- ilmesinin 001a/01
[=1]

Toplam Süre : 0 sa.0 dk.0 sn. Toplam Madde Başı Sayısı : 17 09:28:10 Toplam Kelime Sayısı : 18

Şekil 19: Sıkıştırılmış gramatiksel dizin Fiil

5.8 Sıkıştırılmış Gramatiksel Dizin – Anlam

Bu dizin türünde sıkıştırılmış gramatiksel dizin esas alınmıştır. Bu dizin türünde temel fark şu şekildedir; Sesteş kelimeler veya farklı anlamdaki kelimeler sadece bir tane verilip diğer kelimeler sıralı olarak numaralandırılır. Bu dizin türü ile ilgili örnek Şekil 20’de gösterilmiştir.

Şekil 20: Sıkıştırılmış gramatiksel dizin Anlam

5.9 Beyit Dizin

Bu dizin türü gazel, divan vb. çalışmalar için hazırlanmıştır. İki satırdan oluşan ve ayrıştırma bölümünde satır numarası verilen metinler istenilen kelimelerde dizin alınabilmekte ve veritabanına kaydedilebilmektedir. Şekil 21’de gösterilen şekilde sıfat kelmesinin hangi beyitlerde geçtiği gösterilmiştir. Burada önemli olan satır numarasının beyitin başında veya sonunda olduğunu; beyitlerin birleşik veya ayırık olduğunun belirtilmesidir. Formun sağında görünen kontrol elemanları bunu durumları belirtmek için kullanılmaktadır. Birden fazla kelimenin dizini alınmak istenildiğinde; kelimeler “;” karakteri ile ayrılarak *Madde Başı* bölümüne yazılmalıdır. Örneğin; sıfat;kitap;kalem.

Giriş Ayrıştırma Dizinleme Sıklık Sözlüğü Ayarlar Yardım

GÖSTERİM SEÇENEKLERİ

BEYİT DİZİN

ÖZELLİKLER

Birleşik Fiilleri Göster Kelime Sayısı Göster Kelime İstatistiği Dil Göster Aranan Kelime Dizini

Madde Başı: sıfat

Satır No Başta Mi?

Bayitler Birleşik Mi?

Agzuñdagı dürer sıfatın çünkü şerh idem
Dür-i yetim utanubanuñ nâmesin dürer ADYA.g.235/1
'Aceb mi 'üd sıfat olsa nâlişüm dil-süz
Ki oldı şem' bigi âteşin-zebâne ciger ADYA.g.235/2
Defterde yañaguñ sıfatın nakş iderem
Bu nakşa hüb reng-ile defter n'irede var ADYA.g.235/3
Derdünde Ahmedî lebüñi idicek sıfat
Ol güheri añlamayana digil ki lâ-yemes ADYA.g.235/4
Bu sihri ki Ahmedî ider gözün sıfatında
Revân iderse revâdur şehâ revân nergis ADYA.g.235/5
Henüz itmemiş-idi melâ'ike takdîs
Ki ben senüñ sıfatını ider idüm tedris ADYA.g.235/6

sıfat - 4 -
agzuñdagı dürer **sıfatın** çünkü şerh idem
dür-i yetim utanubanuñ nâmesin dürer ADYA.g.235/1
'aceb mi 'üd **sıfat** olsa nâlişüm dil-süz
ki oldı şem' bigi âteşin-zebâne ciger ADYA.g.235/2
defterde yañaguñ **sıfatın** nakş iderem
bu nakşa hüb reng-ile defter n'irede var ADYA.g.235/3
derdünde ahmedî lebüñi idicek **sıfat**
ol güheri añlamayana digil ki lâ-yemes ADYA.g.235/4

Şekil 21: Beyit dizini

5.10 Birleşik Fiillerin Dizinlenmesi

Dizinleme işlemi gerçekleştirilirken birleşik fiiller diğer kelimelere göre farklı bir formatta dizinlenebilir. **Birleşik Fiilleri Göster** seçeneği seçildiğinde madde başının altında sıralanan satırlarda ilgili birleşik fiil kendinden önceki kelime ile beraber gruplanır. Bu işlem sadece sıkıştırılmış gramatiksel dizin için aktif hale gelmektedir.

Birleşik fiiller kullanıcının isteğine göre düzenlenebilir. Bu düzenlemeler **Ayarlar/Veritabanı Ayarları** bölümünden gerçekleştirilebilir.

Kayıtlı birleşik fiilleri kullanmak istemeyen kullanıcılar ayrıştırma esnasında “*” karakterini kullanarak birleşik kelimeleri ifade edebilirler. Örneğin; Dert *kıl-dı ben.im baş.ıma

Birleşik fiillerin kullanımı ile ilgili bir örnek:

Metin

001a/01 yok.dın bar *kıl-dı akl

Birleşik Fiilleri Göster İşaretlenmezse Sonuç

akl-1- [Tr]

a. 001a/01

bar-1- [Tr]

b. 001a/01

kıl --1- [Tr]

k.-dı 001a/01

yok-1- [Tr]

y.+dın 001a/01

Birleşik Fiilleri Göster İşaretlenirse Sonuç

akl-1- [Tr]

a. 001a/01

bar-1- [Tr]

b. kıldı 001a/01

kıl --1- [Tr]

bar k.-dı 001a/01

yok-1- [Tr]

y.+dın 001a/01

5.11 Özellikler

Dil Göster: Bu seçenek kelimelerin hangi dile ait olduğunu çalışma alanında göstermek için kullanılır.

Anlam Göster: Bu seçenek kelimenin anlamını ekranda göstermeyi sağlar. Seçilmemesi durumunda kelime anlamı gösterilmez.

Ayrıştırmayı Bitir: Bu seçenek kök halinde bulunan kelimelerin de ayrıştırıldığını ifade etmek için kullanılır.

6. SIKLIK SÖZLÜĞÜ

Sıklık sözlüğü içerdiği farklı dizin seçenekleriyle kullanıcıya etkin bir analiz ortamı hazırlar. Gösterim seçenekleri ile belirtilen alanda farklı türlerde analiz yapılabilecek seçenekler bulunmaktadır. Gerekli seçim yapıldıktan sonra göster düğmesine basıldığında sonuçlar hedef dosya bölümünde gösterilir. Hedef dosya bölümü dosyaya kaydedildiğinde kenarlıklar eklenerek gerekli görünüm düzenlemeleri yapılabilir. İlgili görseller Şekil 22 ve Şekil 23’de gösterilmiştir.

Giriş	Ayrıştırma	Dizineleme	Sıklık Sözlüğü	Ayarlar	Yardım
☒ İSİM/FİİL SIKLIĞI	☐ ÜNLÜ - ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	☐ HARF TİP SIKLIĞI	☐ HECE İÇİ HARF SIKLIĞI	☐ SEDALI - SEDASIZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	
☐ HARF SIKLIĞI	☐ GENİŞ - DAR ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	☐ HECE TİP SIKLIĞI	☐ TERSTEN SIRALI KELİME SIKLIĞI	☐ SÜREKLİ - SÜREKSİZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI	
☐ HECE SIKLIĞI	☐ KALIN - İNCE ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	☐ KELİME TİP SIKLIĞI	☐ KELİME SIKLIĞI	☐ DÜZ - YUVARLAK ÜNLÜ HARF SIKLIĞI	

İSİM SIKLIĞI				
SIRA	KELİME	ANLAM	SIKLIK	%
1	ben		1	12,5
2	knb		1	12,5
3	kılıf		1	12,5
4	kitabı		1	12,5
5	masa		1	12,5
6	inukaddes		1	12,5
7	okul		1	12,5
8	telefon		1	12,5
TOPLAM	8	8	8	%100

FİİL SIKLIĞI				
SIRA	KELİME	ANLAM	SIKLIK	%
1	eski-		1	50
2	kur-		1	50
TOPLAM	2	2	2	%100

Şekil 22:Sıklık sözlükleri

TERSTEN SIRALI KELİME SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	bendeniz	1	100
TOPLAM		1	%100

HARF SIKLIĞI			
SIRA	HARF	SIKLIK	%
1	e	2	25
2	n	2	25
3	b	1	12,5
4	i	1	12,5
5	d	1	12,5
6	z	1	12,5

Şekil 23: Düzenleme sonrası sözlükler

6.1 İsim/Fiil Sıklığı

Metinde geçen isim ve fiil soylu kelimelerin istatistiğini hesaplar. Sıralama kelime sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doy-uncaya dek yüzüne bak-amadığım

Sonuç

İSİM SIKLIĞI				
SIRA	KELİME	ANLAM	SIKLIK	%
1	dek		1	50
2	yüzüne		1	50
TOPLAM	2	2	2	100%

FİİL SIKLIĞI				
SIRA	KELİME	ANLAM	SIKLIK	%
1	bak-		1	50
2	doy-		1	50
TOPLAM	2	2	2	100%

6.2 Harf Sıklığı

Metinde geçen harflerin istatistiğini hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

HARF SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	a	5	%17,24
2	d	3	%10,34
3	y	3	%10,34
4	ı	2	%6,896
5	k	2	%6,896
6	m	2	%6,896
7	n	2	%6,896
8	ü	2	%6,896
9	e	2	%6,896
10	b	1	%3,448
11	o	1	%3,448
12	u	1	%3,448
13	c	1	%3,448
14	ğ	1	%3,448
15	z	1	%3,448
TOPLAM		29	%100

6.3 Ünlü-Ünsüz Harf Sıklığı

Metinde ki ünlü ve ünsüz harflerin sıklığını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

ÜNLÜ-ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Ünlüler(aiüeou)	13	%44	a(5), ı(2), ü(2), e(2), o(1), u(1),
2	Ünsüzler(dykmnbcğz)	16	%55	d(3), y(3), k(2), m(2), n(2), b(1), c(1), ğ(1), z(1),
TOPLAM		29		

6.4 Kalın-İnce Ünlü Harf Sıklığı

Metinde ki ünlü harflerin incelik kalınlık durumlarına göre sıklıklarını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

KALIN - İNCE ÜNLÜ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Kalın(aıou)	9	%69	a(5), ı(2), o(1), u(1),
2	İnce(üe)	4	%30	ü(2), e(2),
TOPLAM		13	%100	

6.5 Düz-Yuvarlak Ünlü Harf Sıklığı

Metinde ki ünlü harflerin düzlük yuvarlaklık durumlarına göre sıklıklarını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

DÜZ - YUVARLAK ÜNLÜ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Düz(aie)	9	%69	a(5), ı(2), e(2),
2	Yuvarlak(üou)	4	%30	ü(2), o(1), u(1),
TOPLAM		13	%100	

6.6 Geniş - Dar Ünlü Harf Sıklığı

Metinde ki ünlü harflerin genişlik darlık durumlarına göre sıklıklarını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

GENİŞ - DAR ÜNLÜ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Geniş(iüu)	5	%38	ı(2), ü(2), u(1),
2	Dar(aeo)	8	%61	a(5), e(2), o(1),
TOPLAM		13	%100	

6.7 Sedalı-Sedasız Ünsüz Harf Sıklığı

Metinde ki ünsüz harflerin sedalı sedasız olma durumlarına göre sıklıklarını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

SEDALI - SEDASIZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Sedalı(dymnbcğz)	14	%87	d(3), y(3), m(2), n(2), b(1), c(1), ğ(1), z(1),
2	Sedasız(k)	2	%12	k(2),
TOPLAM		16	%100	

6.8 Hece İçi Harf Sıklığı

Metinde ki harflerin hece içerisindeki konumlarını belirler ve bunları sıklıklarına göre gruplar.

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

HECE İÇİ HARF SIKLIĞI							
SIRA	HARF	SIKLIK	%	1.HARF	2.HARF	3.HARF	4.HARF
1	a	5	%17,24	0(%0)	5(%100)	0(%0)	0(%0)
2	d	3	%10,34	3(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
3	y	3	%10,34	3(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
4	ı	2	%6,896	0(%0)	2(%100)	0(%0)	0(%0)
5	k	2	%6,896	1(%50)	0(%0)	1(%50)	0(%0)
6	m	2	%6,896	1(%50)	0(%0)	1(%50)	0(%0)
7	n	2	%6,896	1(%50)	0(%0)	1(%50)	0(%0)
8	ü	2	%6,896	0(%0)	2(%100)	0(%0)	0(%0)
9	e	2	%6,896	0(%0)	2(%100)	0(%0)	0(%0)
10	b	1	%3,448	1(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
11	o	1	%3,448	0(%0)	1(%100)	0(%0)	0(%0)
12	u	1	%3,448	0(%0)	1(%100)	0(%0)	0(%0)
13	c	1	%3,448	1(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
14	ğ	1	%3,448	1(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
15	z	1	%3,448	1(%100)	0(%0)	0(%0)	0(%0)
TOPLAM		29	%100	13	13	3	0

6.9 Tersten Sıralı Kelime Sıklığı

Metinde geçen her bir kelimenin tersten yazılışının sıklığını hesaplar. Bu analizde sıralama tersten yazılmış kelimelerin alfabetik olarak gruplanmasıdır. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

TERSTEN SIRALI KELİME SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	doyuncaya	1	%25
2	yüzüne	1	%25
3	dek	1	%25
4	bakamadığım	1	%25
TOPLAM		4	%100

6.10 Sürekli-Süreksiz Ünsüz Harf Sıklığı

Metinde ki ünsüz harflerin sürekli veya süreksiz olma durumlarına göre sıklıklarını hesaplar. Sıralama harf sıklığına göre çoktan aza doğrudur. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

SÜREKLİ - SÜREKSİZ ÜNSÜZ HARF SIKLIĞI				
SIRA	TİPİ	SIKLIK	%	SIKLIK DAĞILIMI
1	Sürekli(ymnğz)	9	%56	y(3), m(2), n(2), ğ(1), z(1),
2	Süreksiz(dkbc)	7	%43	d(3), k(2), b(1), c(1),
TOPLAM		16	%100	

6.11 Kelime Sıklığı

Metinde geçen her bir kelimenin sıklığını hesaplar. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

KELİME SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	bakamadığım	1	%25
2	dek	1	%25
3	doyuncaya	1	%25
4	yüzüne	1	%25
TOPLAM		4	%100

6.12 Harf Tip Sıklığı

Metinde ki harflerin ünlü yâda ünsüz tip sıklığını verir. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

HARF TİP SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	C	16	%55,17
2	V	13	%44,82
TOPLAM		29	%100

6.13 Hece Sıklığı

Metinde geçen her bir hecenin sıklığını hesaplar. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

HECE SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	ba	1	%7,692
2	ca	1	%7,692
3	dek	1	%7,692
4	dı	1	%7,692
5	do	1	%7,692
6	ğım	1	%7,692
7	ka	1	%7,692
8	ma	1	%7,692
9	ne	1	%7,692
10	ya	1	%7,692
11	yun	1	%7,692
12	yü	1	%7,692
13	zü	1	%7,692
TOPLAM		13	%100

6.14 Hece Tip Sıklığı

Metinde ki hecelerin ünlü yâda ünsüz tip sıklığını verir. Örneğin;

Metin

Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

HECE TİP SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	CV	10	%76,92
2	CVC	3	%23,07
TOPLAM		13	%100

6.15 Kelime Tip Sıklığı

Metinde ki kelimelerin ünlü yada ünsüz tip sıklığını verir. Örneğin;

Metin

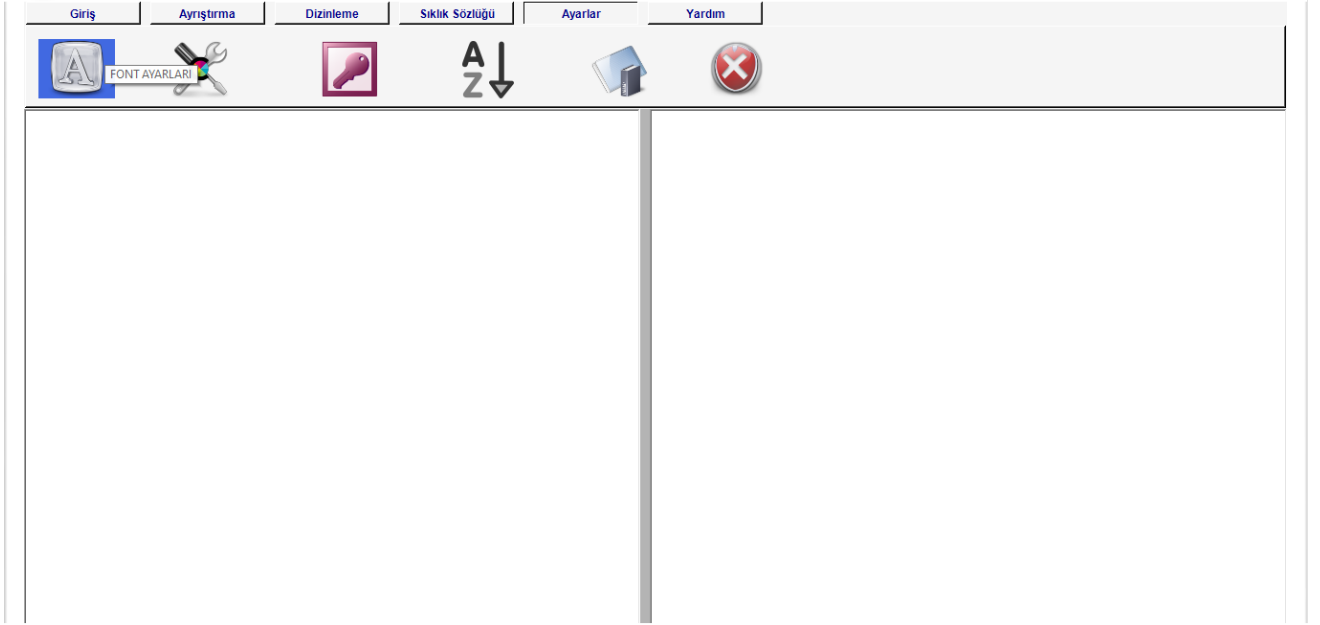
Doyuncaya dek yüzüne bakamadığım

Sonuç

KELİME TİP SIKLIĞI			
SIRA	KELİME	SIKLIK	%
1	CVC	1	%25
2	CVCVCCVCV	1	%25
3	CVCVCV	1	%25
4	CVCVCVCVCVC	1	%25
TOPLAM		4	%100

7. AYARLAR

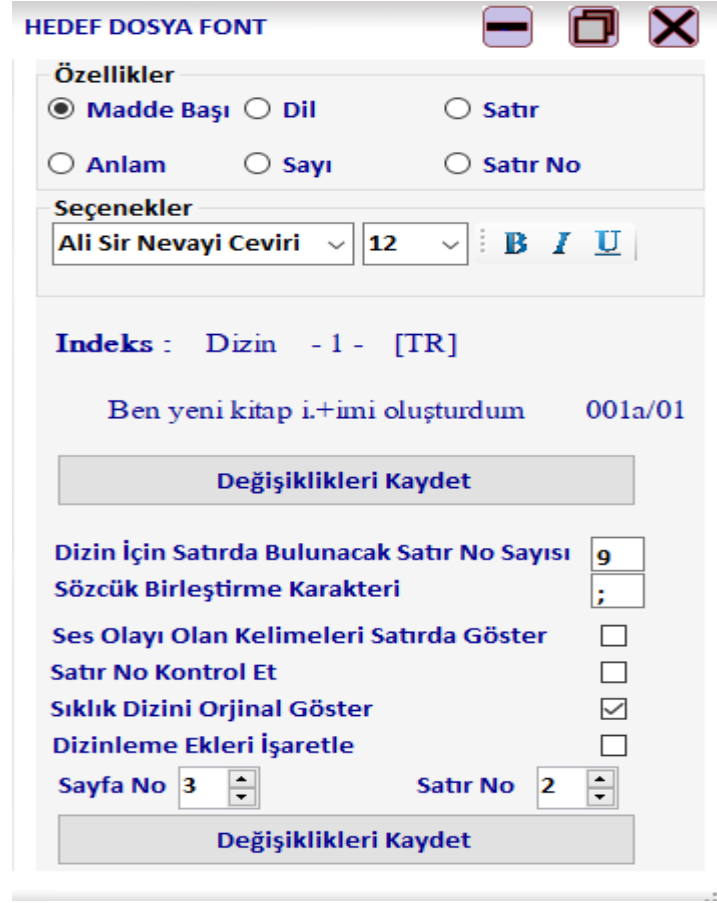
Bu form yardımıyla program ile ilgili değişiklikler ve veritabanı ayarları yapılabilmektedir. Font ayarları, renk ayarları, veritabanı ayarları, sıralama ayarları, harf ayarları ve hata kontrolleri bu bölümde incelenecektir. Ayarlar formu Şekil 24’de gösterilmiştir.

Şekil 24: Ayarlar

7.1 Font Ayarları

Dizinleme işlemi yapıldığında sonuçlar istenilen formatta görüntülenebilir. Madde başı, satır, anlam gibi özellikler çeşitli değişiklik seçenekleriyle farklı biçimlerde görüntülenebilir. Buu sayede göze hitap eden çalışmalar oluşturulur. Şekil 25’de verilen formda da görüldüğü gibi değişiklikler yapılırken sonucun nasıl olacağı formun alt kısmında gösterilmiştir.

Şekil 25: Font ayarları

Değişim yapılırken **özellikler** bölümünden değişim yapılmak istenen alan işaretlenir ve gerekli değişimler **seçenekler** bölümündeki kontrollerle yapılır.

Dizin için satırda bulunacak satır no sayısı, dizin işlemi tamamlandığında madde başı altında bulunan satırlarda bir satırda kaç satır numarasının bulunması gerektiğini ayarlar.

Dizin için satırda bulunacak satır no sayısı=2 için sonuç

ben

b.+ de 001a/01,
001a/02, 001a/03,
001a/04, 001a/05,
001a/06, 001a/07

Dizin için satırda bulunacak satır no sayısı=4 için sonuç

ben

b.+ de 001a/01, 001a/02, 001a/03,
001a/04, 001a/05, 001a/06, 001a/07

Hedef dosyada gerekli değişmelerin aktif olması için izin işlemleri yapılmadan önce gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Sözcük birleştirme karakteri: Bu seçenek ile madde başı olarak gösterilmek istenen kelimeler, ilgili karakter yardımıyla birleştirilebilir. Örneğin: “Fatih Mehmet” kelime grubu “Fatih;Mehmet” şeklinde ayrıştırıldığında sonuç tüm kelime grubu madde başı olacaktır.

Ses olayı olan kelimeyi satırda göster: Bu seçenek ile ses olayı olan kelimeler izin alınırken satır içerisinde verilir. Örneğin alın kelimesi şu şekilde izinlenir;

Alın

a.nı(alın) 001/01

Satır no kontrol et: Satır numaraları basamak değeri ayarlı olmalıdır. Aksi takdirde sıralamada hatalar meydana gelmektedir. Örneğin 11a/01 numaralı bir satır numarası alfabetik sıralama kurallarında 8a/01 numaralı satır numarasından önce gelmektedir. Fakat bu istenen bir durum değildir. Bu hatanın engellenmesi için basamak değeri sıfır(0) karakteri ile doldurulmalıdır. 011a/01, 008a/01 gibi. Bu seçenek satır numaralarını kontrol ederek sayfa ve satır numaralarının önüne Şekil 25’te görülen **Sayfa No** ve **Satır No** seçeneği kadar sıfır(0) rakamı yerleştirmektedir.

Sıklık dizini orijinal göster: Bu seçenek onaylandığında ayrıştırma yapılmış metinlerdeki “., -, _ (...” karakterleri sıklık analizine dahil edilmez. Dikkat edilmesi gereken husus işe şudur; Bu seçenek normal metinlerdeki ilgili karakterleri de yok saymaktadır.

Dizinleme ekleri işaretle: Bu seçenek onaylandığında ek izin için tüm ekler ayrı gösterilir. Örneğin: Oku-ma+lar+da

7.2 Renk Ayarları

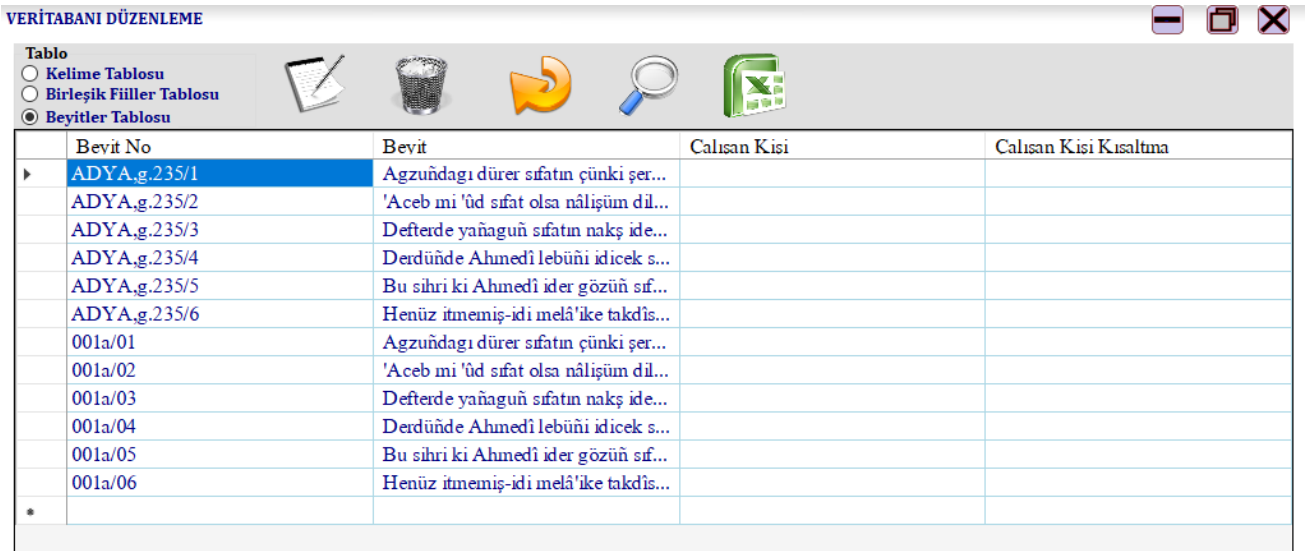
Hatalı kelimelerin veya ayrıştırma esnasında ayrıştırılacak kelimeleri belirtmek için kullanılır. Değişim Şekil 26’da verilen form yardımıyla yapılmaktadır.

Şekil 26: Renk tablosu

7.3 Veritabanı Düzenleme

Ayrıştırma esnasında kullanılan kelimeler daha sonra kullanılmak üzere kaydedilmektedir. Bu işlem kullanıcı isteğine bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Kaydedilen kelimeler üzerinde çeşitli değişiklikler yapılabilir. Şekil 27’de gösterilen form kullanılarak kelime ekleme, silme veya düzenleme gibi olanaklar sunulmaktadır. Veritabanında bulunan kelimeler normal kelime tablosu ve birleşik fiil tablosu olmak üzere iki farklı bölümde tutulmaktadır Birleşik fiil tablosuna manuel olarak kelime eklenebilir ve dizinlemede bu kelimeler * karakteri kullanılmadan otomatik olarak tanınır. Şekil 28’de birleşik kelime tablosu ve örnek kelimeler gösterilmiştir. Son olarak Şekil 29’da veritabanına kaydedilen beyitler gösterilmektedir. Bu seçenek aktif edildiğinde tabloda olan veriler seçeneği ile excel’e aktarılabilir.

Bevit No	Bevit	Çalışan Kisi	Çalışan Kisi Kısaltma
ADYA.g.235/1	Agzuñdağı dürer sıfatın çünkü şer...		
ADYA.g.235/2	'Aceb mi 'üd sıfat olsa nâlişüm dil...		
ADYA.g.235/3	Defterde yañaguñ sıfatın nakş ide...		
ADYA.g.235/4	Derdüñde Ahmedî lebüñi idicek s...		
ADYA.g.235/5	Bu sihri ki Ahmedî ider gözün sıf...		
ADYA.g.235/6	Henüz itnemiş-idi melâ'ike takdis...		
001a/01	Agzuñdağı dürer sıfatın çünkü şer...		
001a/02	'Aceb mi 'üd sıfat olsa nâlişüm dil...		
001a/03	Defterde yañaguñ sıfatın nakş ide...		
001a/04	Derdüñde Ahmedî lebüñi idicek s...		
001a/05	Bu sihri ki Ahmedî ider gözün sıf...		
001a/06	Henüz itnemiş-idi melâ'ike takdis...		
*			

Şekil 29

VERİTABANI DÜZENLEME

Tablo

Kelime Tablosu Birleşik Fiiller Tablosu

	Kelime	Analiz	Kelimenin Kökü	Kelimenin Eki	Kelimenin Anlamı	Kelimenin Özelliği	Dil	Zama	klmEk	klmEk2	klmEk3	kl	kl	kl	kl	kl	kl	kl	kl	kl	kl
	gelmeye	gel-me.ye	gel	me.ye	gel	fiil	Tr		-me+	+ye											
	okunaya	*oku-ma.ya	oku	ma.ya	oku	fiil	Tr		-ma+	+ya											
	bitmeye	bit-meye	bit	meye	bit	fiil	Tr		-meye												
	bizdeki	*biz.de.ki	biz	de.ki	biz	isim	Tr		+de+	+ki											
	başlamaya	beş.la-ma.ya	beş	la-ma.ya	strat verme	isim	Ar		+la-	-ma+	+ya										
*																					

Şekil 27: Veritabanı ayarları ve kelime tablosu

VERİTABANI DÜZENLEME

Tablo

Kelime Tablosu Birleşik Fiiller Tablosu

Aranacak Metin

No	Birleşik Fiiller
1	iy
2	eyle
3	ket
4	bar
5	koy
6	koy
7	tur
8	turur
9	turgan
10	edi
11	vir
12	ver
13	ver
14	ber
15	ber

Şekil 28: Birleşik fiiller tablosu

Tablo

Kelime Tablosu
 Birleşik Fiiller Tablosu
 Beyitler Tablosu

Beyit No	Beyit	Çalışan Kisi	Çalışan Kisi Kısaltma
ADYA,g.235/1	Agzuñdağı dñrer sıfatın çñnki şer...		
ADYA,g.235/2	'Aceb mi 'ñd sıfat olsa nâlişñm dil...		
ADYA,g.235/3	Defterde yañaguñ sıfatın nakş ide...		
ADYA,g.235/4	Derdññde Ahmedî lebññi idicek s...		
ADYA,g.235/5	Bu sihri ki Ahmedî ider gözññ şf...		
ADYA,g.235/6	Henñz itmemiş-idi melâ'ike takdis...		
001a/01	Agzuñdağı dñrer sıfatın çñnki şer...		
001a/02	'Aceb mi 'ñd sıfat olsa nâlişñm dil...		
001a/03	Defterde yañaguñ sıfatın nakş ide...		
001a/04	Derdññde Ahmedî lebññi idicek s...		
001a/05	Bu sihri ki Ahmedî ider gözññ şf...		
001a/06	Henñz itmemiş-idi melâ'ike takdis...		

Şekil 29: Beyitler tablosu

7.3.1 Kelime Ekleme

Veritabanına kelime eklemek için **gridview** alanına ilgili kelimenin özellikleri eklenir ve

kaydet düğmesine basılarak kayıt işlemi tamamlanır.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus; **kaydet** düğmesine basılmadan önce eklenen yeni kelimenin işaretli olmasıdır. İşaretleme ise yeni eklenen satırın herhangi bir elemanın üzerine fare ile basılarak yapılır.

7.3.2 Kelime Silme

Veritabanına kelime silmek için gridview alanında silinecek kelime işaretlenir. **Sil** düğmesine basıldığında silme işlemi tamamlanır. Birden fazla kayıt silinmek istendiğinde ise ilgili kelimelerin işaretlenip sil düğmesine basılması yeterlidir.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus; **sil** düğmesine basılmadan önce silinen kelimenin işaretli olmasıdır. İşaretleme ise silinmek istenilen satırın herhangi bir elemanın üzerine fare ile basılarak yapılır.

7.3.3 Kelime Düzenleme

Veritabanında kelimeleri düzenlemek **gridview** kullanılır. Kelimenin yeni hali **gridview** üzerinde girildikten sonra değişim yapılan satır işaretlenir. İşaretleme tamamlandıktan sonra

düzenle düğmesine basılır. Böylelikle gerekli değişim yapılmış olur.

Dikkat edilmesi gereken önemli bir husus; düzenle düğmesine basılmadan önce düzenleme yapılmak istenen kelimenin işaretli olmasıdır. İşaretleme ise düzenleme yapılmak istenen satırın herhangi bir elemanına fare ile basılarak yapılır.

7.3.4 Arama

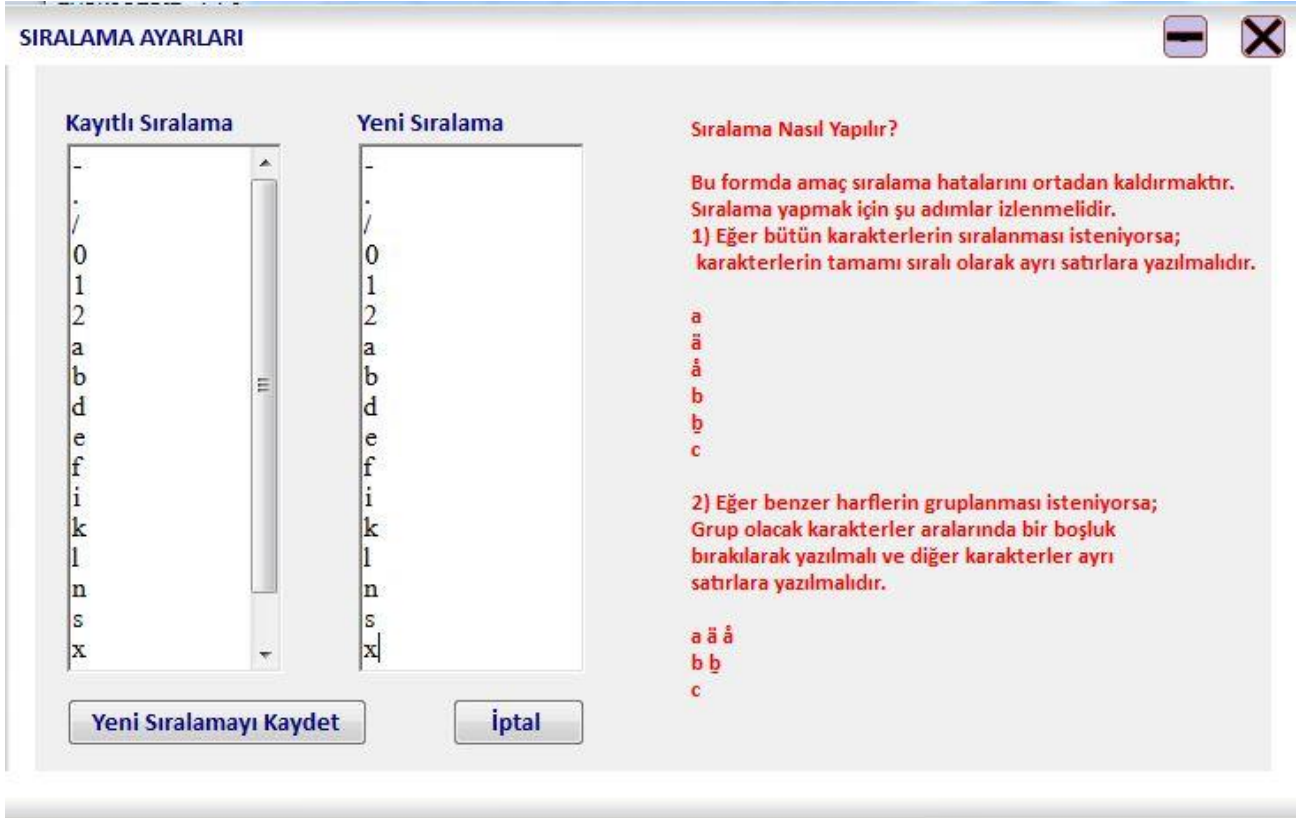
Arama Seçenekleri	Kelimeye Göre
Aranacak Metin	

Veritabanında arama işlemi ara düğmesine basılarak yapılabilir. **Ara** düğmesine basıldığında yukarıda gösterildiği gibi ortaya çıkan alanlarda gerekli bilgiler girildiğinde gridview alanında arama sonuçları görüntülenir.

Arama seçenekleri arama yapılmak istenilen alanı gösterirken, **aranacak metin** hangi kelimenin arandığını gösterir.

7.4 Sıralama Ayarları

Kullanıcılar dizinleme için farklı fontlar kullandığından ve kullandıkları bazı fontlardan kaynaklanan sıralama hatalarından program sıralamada yanlışlıklar yapabilmektedir. Bu hataları ortadan kaldırmak için kullanıcının sıralamayı kendisi yapması sağlanmıştır. Sıralamada birden çok karakteri aynı sırada gösterebilirken farklı sıralarda da gösterebilir. Sıralama ayarları ile ilgili görsel Şekil 30'da verilmiştir.

Şekil 30: Sıralama ayarları

Programın kullandığı sıralama **Kayıtlı Sıralama** alanında gösterilir. Yeni sıralama için de dizin hazırlanacak metin içerisinde bulunan tüm karakterler **Yeni Sıralama** alanında gösterilir.

Kullanıcı tüm karakterleri farklı gruplamak için karakterlerin tamamını farklı satırda yazmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken aynı karakterin büyük ve küçük halleri aynı satırda aralarında boşluk bırakılarak verilmesidir.

Aynı türde bulunan karakterleri beraber gruplamak için gruplanmak istenen karakterler aynı satırda aralarında boşluk bırakılarak yazılmalı diğer karakterler de farklı satırda olacak şekilde ayarlanmalıdır.

Dikkat edilmesi gereken aynı biçimde karakterlerin birden fazla yerde bulunmamasıdır. Bu durumda program hata vermektedir.

Normal sıralama için örnek

A a

B b

C c

Grup sıralama için örnek

A a ä å

B b ç

8. YARDIM

Programda kullanıcıya yol göstermek için hazırlanmış kontroller içerir. Bu kontroller Şekil 32’de verilmiştir.

Şekil 32: Yardım

- 1.Yardım: Barındırdığı Yardım.chm isimli dosya ile kullanıcıya yazılımın tanıtımını sağlar.
- 2.Hakkında: Program hakkında bilgi verir.
3. İletişim: Kullanıcının yazılım hakkındaki görüş ve önerilerini belirtmek amacıyla oluşturulmuş bir adet form içerir. Bu form ile üreticiye e-posta gönderilmesi sağlar.
4. İnternet Adresi: Programın internet adresini gösterir.
5. Eğitim Videoları: TürkSözDiz ile ilgili eğitim videolarının olduğu ilgili YouTube kanalına ulaşmayı sağlar.
6. Kayıt: Programın lisans işlemlerinin yapıldığı bir adet form içerir.

8.1 İletişim

İLETİŞİM

Mesaj gönderirken kullandığınız windows yazılımının sürümünü ve office yazılımının sürümünü mesaj bölümüne eklemeyi unutmayınız. (örnek: windows xp, office 2003)

Ad

Soyad

E-Posta Adresi

Konu

Mesaj

Gönder

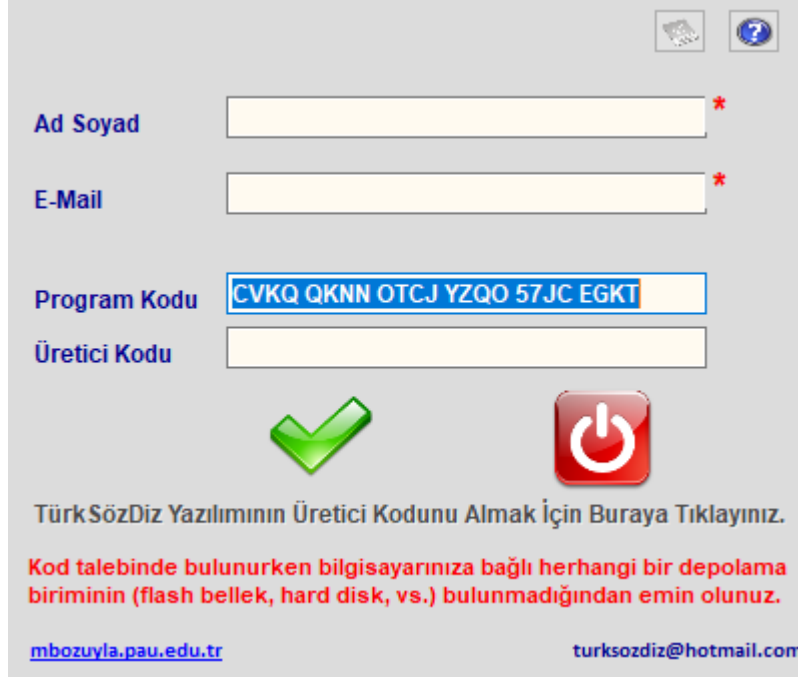
Şekil 33: İletişim

Yukarda görülen form üreticiye öneri ve şikâyetleri iletmek amacıyla hazırlanmıştır. Dikkat edilmesi gereken hususlar;

- E- Posta adresi alanına kesinlikle doğru mail adresi yazılmalıdır. Aksi takdirde hata ile karşılaşılır.
- Konu alanına kısaca e-posta adresini göndermenin amacı yazılmalıdır.
- Mesaj açık bir şekilde ifade edilmelidir.

8.2 Kayıt

Programın kayıt işlemini gerçekleştirmek için **Ayarlar** bölümünden simgesi ile gösterilen **kayıt** düğmesine basılmalıdır. Kayıt düğmesine basıldığında Şekil 34'de verilen form oluşur ve gerekli olan bilgiler gösterilir.

Ad Soyad *

E-Mail *

Program Kodu

Üretici Kodu

TürkSözDiz Yazılımının Üretici Kodunu Almak İçin Buraya Tıklayınız.

Kod talebinde bulunurken bilgisayarınıza bağlı herhangi bir depolama biriminin (flash bellek, hard disk, vs.) bulunmadığından emin olunuz.

mbozuyla.pau.edu.tr turksozdiz@hotmail.com

Şekil 34: Kayıt

Dizlenme yazılımı ücretli bir yazılım olduğu için kullanımında üretici kodu gerekmektedir. Üretici kodunu almak için üretici ile irtibata geçilmelidir. Üretici kodu alma aşamaları şu şekildedir;

- **Ad Soyad** ve **E-Mail** adresi eksiksiz yazılır.
- [TürkSözDiz Yazılımının Üretici Kodunu Almak İçin Buraya Tıklayın](#) bölümüne tıklanarak üreticiye ön mesaj atılır ve üretici kodunu almak için açılan sayfada ki gerekli olan şartlar sağlanır.
- Üreticinin belirttiği mail adresine **Program Kodu** değiştirilmeden gönderilir.
- Üreticiden gelen **Üretici Kodu** gerekli alana değiştirilmeden yazılır.
- **Tamam** düğmesine basılır.
- Program tekrar başlatılır.
- Kayıt işlemi tamamlanmış olur.

Dikkat edilmesi gereken hususlar;

• Kod talebinde bulunurken herhangi bir harici belleğin bilgisayarınıza takılı olmadığından emin olunuz.

• Kodlar değiştirilmeden kullanılmalı

• Bilgisayara format atılması durumunda tekrar kullanabilmek için üretici kodu saklanmalıdır.

• Kodlar her bilgisayar için farklıdır.

Kayıt işlemi sorunsun tamamlandığında tekrar sormamak üzere lisans kodları bilgisayara kaydedilir.

Web Sitesi : mbozuyla.pau.edu.tr

E-Mail : turksozdiz@hotmail.com